

ჩვენნი სოფელი

გაზეთი გამოდის 2015 წლის ოქტომბრიდან

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა

თებერვალი/2022 № 71

პრემიერ-მინისტრმა ირაკლი ღარიბაშვილმა, საგანგებო ბრიფინგზე, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის თანამდებობაზე ოთარ შამუგია წარადგინა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის თანამდებობაზე ოთარ შამუგიამ ლევან დავითაშვილი შეცვალა. ლევან დავითაშვილი ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის თანამდებობაზე დაინიშნა.

„ჩემთვის დიდი პატივი და, ამავდროულად, პასუხისმგებლობაა, ძალიან ძლიერ გუნდთან ერთად ვემსახურო ჩემ ქვეყანას და წვლილი შევიტანო როგორც გარემოს დაცვის, ისე სოფლის მეურნეობის განვითარებაში. მინდა დიდი მადლობა გადავუხადო პრემიერ-მინისტრს ასეთი მაღალი ნდობისთვის; მადლობა გადავუხადო ლევან დავითაშვილს წლების განმავლობაში ნაყოფიერი თანამშრომლობისთვის, რეფორმებისთვის, რაც სამინისტროში მისი ხელმძღვანელობით ჩატარდა და წარმატებები ვუსურვო ახალ, მნიშვნელოვან თანამდებობაზე. ასევე წარმატებებს ვუსურვებ ნათია თურნავას“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

ახალი ამბები

83 2-4

- ოთარ შამუგია: „გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს უწყებებში რამდენიმე ათასი სოციალურად დაუცველი ადამიანის დასაქმებას შევძლებთ“

- ევროკავშირი მხარს უჭერს საქართველოში სურსათის უვნებლობის სისტემის გაძლიერებას და წარმატებული ქვეყნების გამოცდილების გაზიარებაში ეხმარება
- ნინო თანდილაშვილმა ევროპარლამენტში გამართულ ევროკავშირი-საქართველოს

ასოცირების საპარლამენტო კომიტეტის მე-10 სხდომაში მიიღო მონაწილეობა ნინო თანდილაშვილი: „ვაგრძელებთ ქალაქრუსთავში სანარმოების მონიტორინგს, რათა ადგილზე ვნახოთ, როგორ ხდება სამინისტროს მიერ განსაზღვრული რეგულაციების შესრულება“

- საქართველოს პარლამენტში გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში შესატანი ცვლილებების პროექტი განიხილება
- ნინო თანდილაშვილმა ბერლინის სოფლის მეურნეობის რიგით მე-14 ონლაინ მინისტერიალში მიიღო მონაწილეობა

აპროდაზღვევა

83 5

ექსპორტი

83 6-7

ქართული ღვინო

83 8

საქართველოში დარგისტირირებული ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოები

წარმატების ისტორიები

83 9

ბიოსაფუტკრე რაჭაში

სამაცივრო მეურნეობა ბოლნისის მუნიციპალიტეტში

საფუტკრე საუკუნოვანი ტრადიციით

კახეთში, 1200 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე სარწყავი წყლის მიწოდება გაუმჯობესდა

არახლოსა და რანჩარის მაგისტრალური არხების რეაბილიტაცია მიმდინარეობს

ინტერვიუ

83 10

- ინტერვიუ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილთან

ბუნების დაცვა

83 11

- ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო წითელი წუსის სახეობის, ნაკადულის ანუ მდინარის კალმახის გამრავლებასა და ბუნებაში აღდგენას ახორციელებს

გარემოს დაცვა

83 12-14

- საქართველოს მასშტაბით, მიმდინარე წელს ატმოსფერული ჰაერის სადგურების რაოდენობა გაორმაგდება
- გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, ნადირობის სეზონის განმავლობაში, უკანონო ნადირობის 125 ფაქტი გამოავლინეს

სუსარბებლო რჩევა

83 15

- საღებავი სარეველა მცენარეები

ბანათლება

83 16

- განათლება გარემოსდაცვითი მმართველობისთვის
- კახეთის მხარეში 516 მასწავლებელი გადამზადდა

პრემიერ-მინისტრმა, ირაკლი ღარიბაშვილმა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის თანამდებობაზე ოთარ შამუგია წარადგინა. მინისტრის თანამდებობაზე ოთარ შამუგიამ ლევან დავითაშვილი შეცვალა.

სამთავრობო გუნდში განხორციელებული ცვლილებებით, ლევან დავითაშვილმა ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის პორტფელი ჩაიბარა. ლევან დავითაშვილი შეინარჩუნებს ვიცე-პრემიერის პოზიციასაც.

მინისტრის რანგში ოთარ შამუგია გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დეპარტამენტების და სამინისტროს სისტემაში შემავალი უწყებების ხელმძღვანელებს ლევან დავითაშვილმა წარუდგინა.

ლევან დავითაშვილმა წარადგინა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ახალი მოადგილე კახა კაკაბაძეც. გამართულ შეხვედრაზე ლევან დავითაშვილმა მადლობა გადაუხადა სამინისტროს გუნდის თითოეულ წევრს თანამშრომლობისა და მხარდაჭერისთვის და წარმატებები უსურვა.

ოთარ შამუგია: „გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს უწყებებში რამდენიმე ათასი სოციალურად დაუცველი ადამიანის დასაქმებას შევძლებთ“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ, მინისტრის რანგში, სამინისტროს დეპარტამენტების და სამინისტროს სისტემაში შემავალი უწყებების ხელმძღვანელ პირებთან სამუშაო შეხვედრა გამართა.

რადღება სოციალური შემწეობის მიმღებ პრომისუნარიან პირებზე ორიენტირებულ დასაქმების პროგრამაზე გაამახვილა.

„პრემიერ-მინისტრის დავალების შესაბამისად, ჩვენ ვიმუშავებთ სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დასაქმების საკითხებზე. პროგრამის ფარგლებში, რომელიც 1 მარტიდან ამოქმედდება, ჩვენი უწყება მზად არის, რამდენიმე ათას

სი ადამიანი ჩართოს საზოგადოებრივ საქმიანობაში, შესთავაზოს მას კონკრეტული სამუშაო ადგილები, რაც მათ საშუალებას მისცემს, აქტიურად მოახდინონ საკუთარი შესაძლებლობების რეალიზება“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, შეხვედრაზე საუბარი შეეხო ინფრასტრუქტურულ პროექტებს და აგრარული მიმართულებით საგაზაფხულო სამუშაოებთან დაკავშირებულ საკითხებს.

„ჩვენთვის პრიორიტეტია სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება და ამ მიმართულებით ძალიან მალე გვექნება მასშტაბური სამუშაოების წარმოების კონკრეტული გეგმა, რასაც

წარუდგენთ სამუშაო ჯგუფს. ასევე მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ყველა შესაბამისი სტრუქტურა მზად არის საგაზაფხულო სამუშაოების დაწყებისთვის. ჩვენ კოორდინაციაში ვართ ფერმერებთან და მაქსიმალურად დავუჭერთ მხარს შესაბამისი საგაზაფხულო სამუშაოების შეუფერხებლად განხორციელებაში“, - აღნიშნა მინისტრმა.

მინისტრის დავალებით, სისტემაში შემავალი უწყებების ხელმძღვანელები უახლოეს ხანში წარმოადგენენ ინიციატივებს და ხედვებს, რომელიც კიდევ უფრო მეტად შეუწყობს ხელს ეფექტიან მუშაობას და მიზნობრივი სეგმენტის საჭიროებების დაკმაყოფილებას.

ევროკავშირი მხარს უჭერს საქართველოში სურსათის უვნებლობის სისტემის გაძლიერებას და წარმატებული ქვეყნების გამოცდილების გაზიარებაში ეხმარება

ევროკავშირის მხარდაჭერით მიმდინარე „ტვინინგის“ პროექტის- „სანიტარიული, ფიტოსანიტარიული და სურსათის უვნებლობის სისტემის შემდგომი პროგრესის უზრუნველყოფა საქართველოში“ ფარგლებში განხორციელებული საქმიანობა შეაჯამეს და სამომავლო გეგმები განიხილეს „შერატონ მეტეხი პალასში“ გამართულ ღონისძიებაზე, რომელსაც გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი დაესწრო.

გიორგი ხანიშვილმა მონაწილეებს სიტყვით მიმართა და ხაზი გაუსვა ევროკავშირის მხარდაჭერის მნიშვნელობას სურსათის უვნებლობის სისტემის გაძლიერების კუთხით. „საქართველო ახლა მნიშვნელოვან ეტაპს გადის სურსათის უვნებლობის თანამედროვე სტანდარტების დანერგვის და ევროკავშირთან საკანონმდებლო დაახლოების მიმართულებით და ამ მხრივ უმნიშვნელოვანესია პროექტში ჩართული ქვეყნების გამოცდილების გაზიარება“, - განაცხადა გიორგი ხანიშვილმა.

აღინიშნა, რომ ევროკავშირთან საკანონმდებლო დაახლოების პროცესი სურსათის

უვნებლობის, ვეტერინარიის და ფიტოსანიტარიის მიმართულებით გეგმის შესაბამისად მიმდინარეობს. „2015-2020 წლებში, DCFTA- შეთანხმების ფარგლებში 150-მდე სამართლებრივი აქტის დაახლოება განხორციელდა. ევროკავშირის მხარდაჭერის შედეგად, უკვე გვაქვს ხელშეასახები შედეგები მომხმარებლის ინტერესების დაცვის, წარმოებებში თანამედროვე სტანდარტების დანერგვის და ბიზნეს-სექტორის ინფორმირებულობის გაზრდის მიმართულებით. თუმცა პროგრესის პარალელურად რჩება გამოწვევებიც. ჩვენ გვაქვს ამბიცია საქართველოში წარმოებული პროდუქცია იყოს კონკურენტუნარიანი ევროკავშირის ბაზარზე“, - განაცხადა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსმა ზურაბ ჩეკურაშვილმა.

„ევროკავშირი აგრძელებს საქართველოს მხარდაჭერას სურსათის უვნებლობის სისტემის გაძლიერების, მომხმარებელთა ინტერესების დაცვისა და სოფლის მეურნეობაში საექსპორტო შესაძლებლობების უზრუნველყოფის მიმართულებით. „ტვინინგის“ პროექტის განხორციელების მთავარი სარგებელი არის ის, რომ იგი გაზრდის ქართული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობას ევროკავშირის ბაზარზე და მომხმარებლის ნდობას სურსათის კონტროლის სისტემის მიმართ“, - განაცხადა პროექტის ხელმძღვანელმა ლატვიიდან,

ლატვიის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სურსათისა და ვეტერინარული სამსახურის გენერალურმა დირექტორმა მარის ბალოდისმა.

ღონისძიებას საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე ალექსანდრე ხვთისიაშვილი, დიპლომატიური კორპუსის, ფინანსთა სამინისტროს, არასამთავრობო სექტორისა და დარგობრივი ასოციაციების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ტვინინგის პროექტი საქართველოს, ლატვიის, ესტონეთის და შვედეთის ჩართულობით 2020 წლის ოქტომბრიდან ხორციელდება. პროექტის ფარგლებში პარტნიორი ქვეყნებიდან მოწვეული ექსპერტები ქართველ კოლეგებს თეორიულ და პრაქტიკულ გამოცდილებას უზიარებენ. პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის საჯარო სამსახურების დამმობილების პროგრამის მიერ და 2022 წლის ნოემბრამდე გაგრძელდება.

ნინო თანდილაშვილმა ევროპარლამენტში გამართულ ევროკავშირი-საქართველოს ასოციაციის საპარლამენტო კომიტეტის მე-10 სხდომაში მიიღო მონაწილეობა

ბრიუსელში, ევროპარლამენტში გამართულ ევროკავშირი-საქართველოს ასოციაციის საპარლამენტო კომიტეტის მე-10 სხდომაში მონაწილეობა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, ნინო თანდილაშვილმა მიიღო.

სენებით გამოსვლის დროს, გარემოს დაცვისა და კლიმატის ცვლილების მიმართულებით საქართველოში განხორციელებულ ღონისძიებებზე და მიღწეულ შედეგებზე ისაუბრა.

აღინიშნა, რომ საქართველოს პარლამენტმა, 2021 წელს, „გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“ კანონი მიიღო, რომელიც ეფუძნება „დამბინძურებელი იხდის პრინციპს“ და, ევროკავშირის საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად, ემსახურება გარემოსთვის მიყენებული ზიანის აღმოფხვრას და შემცირებას. ხაზგასმით აღინიშნა, რომ გარემოსთვის ზიანის მიმყენებელს დაეკისრება ამ ზიანის გამოსწორების ვალდებულება და არა მხოლოდ მონეტარული ჯარიმის გადახდა.

აღინიშნა ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების მიმართულებით გატარებული ღონისძიებების შესახებაც, რაც გულისხმობს, რომ საქართველო სრულად გადაერთვება ატმოსფერული ჰაერის

ხარისხის მართვის ევროპულ სისტემის შესაბამის დირექტივებზე.

წყლის ხარისხის და რესურსების მართვის კუთხით აღინიშნა, რომ წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის სისტემის განვითარება და სააუზო მართვის მოდელზე გადასვლა არის უმთავრესი პრიორიტეტი საქართველოში წყლის სექტორის რეფორმისთვის. ევროკავშირის დირექტივების შესაბამისად მომზადებულია კანონის პროექტი „წყლის რესურსების მართვის შესახებ“, რომელიც წარედგინა პარლამენტს.

საუბარი შეეხო ასევე ბიომრავალფეროვნების დაცვის, სატყეო მმართველობის და დაცული ტერიტორიების განვითარების საკითხებს; ხაზი გაესვა ნარჩენების მართვისა და ცირკულარული ეკონომიკის განვითარების მნიშვნელობას, მეთვებობას და საზღვაო მმართველობას.

კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებით, აღინიშნა საქართველოს მიერ გადადგმული ისეთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯები, როგორც არის ეროვნულ დონეზე განსაზღვრული წვლილის დოკუმენტის

(NDC), კლიმატის ცვლილების სტრატეგიისა (2030) და სამოქმედო გეგმის (2021-2023) დამტკიცება.

აღინიშნა ევროპის მწვანე შეთანხმების მნიშვნელობის შესახებაც. იმის გათვალისწინებით, რომ ევროპული მწვანე შეთანხმება ადგენს სხვადასხვა პოლიტიკურ ინიციატივას და ამბიცუოზ მიზნებს ევროკავშირისა და მისი წევრი ქვეყნებისთვის, საქართველოსთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ევროკავშირთან დიალოგის გაღრმავება ევროკავშირის მხარის მოლოდინებთან დაკავშირებით, თუ როგორ შეუძლია საქართველოს იმოქმედოს ევროპის მწვანე შეთანხმებით განსაზღვრული მიზნების მისაღწევად, ასოცირებული ქვეყნის პერსპექტივიდან.

ევროპარლამენტში გამართულ ევროკავშირი-საქართველოს ასოციაციის საპარლამენტო კომიტეტის მე-10 სხდომას ესწრებოდნენ საქართველოს საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლების წარმომადგენლები, რომლებმაც ევროკავშირთან თანამშრომლობის სხვადასხვა მნიშვნელოვან საკითხებზე გააკეთეს მოხსენებები.

მინისტრის მოადგილემ, სხდომაზე მოხ-

ნინო თანდილაშვილი: „ვაგრძელებთ ქალაქ რუსთავეში საწარმოების მონიტორინგს, რათა ადგილზე ვნახოთ, როგორ ხდება სამინისტროს მიერ განსაზღვრული რეგულაციების შესრულება“

ქ. ხუსთავში მოქმედი საწარმოების მონიტორინგის კამპანიის ფაჩვებში, გახემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე ნინო თანდილაშვილი, პატივსაცემი გახემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარე მათა ბითაძესთან და ხუსთავის მუნიციპალიტეტის მუხ ნინო დაცაბიძესთან ერთად, კომპანიის „ჯეოსტილი“ მეტაღეგეული ქაჩხის სამუშაო პირობებს გაეცნო.

მონიტორინგის კამპანიის მიზანია, სანარმოებმა რაც შეიძლება მოკლე დროში მოახდინონ ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ კანონმდებლობით დაწესებული ვალდებულებების დროული და ეფექტიანი შესრულება.

„გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, პარლამენტთან და ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის ხელმძღვანელობასთან ერთად, აგრძელებს სანარმოების მონიტორინგს, რათა ადგილზე ვნახოთ, როგორ ხდება სამინისტროს მიერ განსაზღვრული რეგულაციების შესრულება. აღსანიშნავია, რომ სანარმოს „ჯეოსტილი“ გამწოვი და ასპირაციის სისტემების კუთხით გაუმჯობესება აქვს, თუმცა, არ არის ჩართული ონლაინ მონიტორინგის სისტემაში; შესაბამისად, ამ მიმართულებით გავაგრძელებთ სანარმოსთან მუშაობას, რათა დეტალურად შევისწავლოთ, როგორი იქნება ონლაინ მონიტორინგის სისტემაში მათ მიერ გამოგზავნილი მონაცემები“, - განაცხადა ნინო თანდილაშვილმა.

პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარის, მათა ბითაძის განცხადებით, კომპანიაში „ჯეოსტილი“ გაუმჯობესებუ-

ლია სიტუაცია კანონმდებლობით განსაზღვრული რეგულაციების შესრულების და თვითმონიტორინგის სისტემის კუთხით.

„ის ნაბიჯები, რაც კომპანიის „ჯეოსტილი“ მიერ გადაიდგა ჰაერის მონიტორინგის სისტემის გაუმჯობესების კუთხით, ნამდვილად თვალსაჩინოა. მნიშვნელოვანია, რომ სანარმოს მიერ ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების გაფრქვევის ნორმები დასაზუსტებელია და ჯართის მართვის მიმართულებით კვლავ არის გამოწვევები, რომელიც კომპანიამ უნდა გადაჭრას“, - აღნიშნა მათა ბითაძემ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერის განცხადებით, ანალოგიური შეხვედრები ქ. რუსთავში არსებულ ყველა სანარმოში გაიმართება.

„სანარმოებს გადადგმული აქვთ ნაბიჯები, რათა რუსთავში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი გაუმჯობესდეს. უკვე მეორე სანარმოში გავეცანით სამუშაო პროცესსა და ვალდებულებების შესრულების სტატუსს. მონიტორინგი უნდა გაგრძელდეს, რათა ქალაქში გაუმჯობესდეს ეკოლოგიური მდგომარეობა“, - განაცხადა ნინო თანდილაშვილმა.

საქართველოს პარლამენტში გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში შესატანი ცვლილებების პროექტი განიხილება

საქართველოს პარლამენტში გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში შესატანი ცვლილებების პროექტი განიხილება. წახმოდგენილი საკანონმდებლო ცვლილებებით, გარემოსდაცვითი შეფასების ექსპერტების, ხომედიც პასუხისმგებელია, ხოგოხც გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცედურის განხორციელებაზე, ასევე სტატეგიული შეფასების ჩატარებაზე, გახემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ცენტრალური აპარატიდან გადადის ამავე სამინისტროს სსიპ გახემოს ეროვნული სააგენტოს სისტემაში.

„მოგეხსენებათ, საქართველოს პარლამენტმა, 2017 წელს მიიღო უმნიშვნელოვანესი კანონი „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“. შედეგად, საქართველომ შეასრულა ასოცირების შეთანხმებით ნაკისრი ერთ-ერთი პირველი ვალდებულება - ჩვენი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების სისტემა მაქსიმალურად დაუახლოვდა ევროპულ მოთხოვნებს. ახალი კანონმდებლობა სრულად თანხვედრაშია ევროპულ მოთხოვნებთან და უზრუნველყოფს ინფრასტრუქტურული თუ საინვესტიციო პროექტების დაგეგმვის ადრეულ ეტაპზე საზოგადოების ჩართულობას და ინფორმირებას“, - განაცხადა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, ნინო თანდილაშვილმა, რომელმაც დეპუტატებს კოდექსში შესატანი ცვლილებების დეტალები გააცნო.

როგორც მინისტრის მოადგილემ აღნიშნა, გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტის სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს სისტემაში გადატანა კიდევ უფრო გააძლიერებს გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტის შესაძლებლობებს.

„აღნიშნული ცვლილება ხელს შეუწყობს მაქსიმალურად სრულყოფილად და ოპერატიულად მოხდეს გარემოზე ზემოქმედების ანგარიშის, თუ ცალკეული საქმიანობის სკოპინგისა და სკრინინგის ანგარიშების განხილვა და დასაბუთებული გადაწყვეტილებების მიღება. ეს ორი უწყება, როგორც ინსტიტუციურად, ასევე ფუნქციურად ურთიერთდაკავშირებულია. სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს დარგობრივი მიმართულების სპეციალისტები (გეოლოგები, ჰიდროლოგები, კლიმატოლოგები) დღესაც აქტიურად არიან ჩართულნი, როგორც გარემოზე ზემოქმედების შეფასების, ასევე სტრატეგიული შეფასების პროცედურებში. მსგავსი ინსტიტუციური მიდგომა აპრობირებულია ევროპის ნამყვან სახელმწიფოებში. აღსანიშნავია, რომ საკანონმდებლო ცვლილებებით კვლავ უცვლელი რჩება წესი, რომლის მიხედვითაც, მთავრობა მიიღებს გადაწყვეტილებას გზმ-ისგან გათავისუფლების შესახებ, გზმ-ის გადაწყვეტილების პირობების შეცვლის შესახებ და ტრანსსასაზღვრო პროცედურების დაწყების შესახებ (როცა ამ პროცედურის სავა

ნინო თანდილაშვილმა გარემოსდაცვითი მუხის მუხრანოების რიგით მე-14 ონლაინ მინისტრიალში მიიღო მონაწილეობა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, ნინო თანდილაშვილმა ბერლინის სოფლის მეურნეობის რიგით მე-14 ონლაინ მინისტრიალში მიიღო მონაწილეობა. წლევანდელ მინისტრიალზე, მონაწილეობა თემა „მინის მდგრადი გამოყენება: სასურსათო უსაფრთხოება იწყება ნიადაგით“ განიხილეს.

სოფლის მეურნეობის მინისტრების მსოფლიოში ყველაზე დიდ ფორუმს 70-მდე ქვეყნის სოფლის მეურნეობის მინისტრი და ათზე მეტი საერთაშორისო ორგანიზაციის, მათ შორის, FAO, UNCCD, WTO, მაღალი დონის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ბერლინის მინისტრიალის ფარგლებში ოთხი პარალელური დისკუსია (BOS) მიმდინარეობდა თემებზე: ნიადაგის ჯანმრთელობა, დეგრადირებული ნიადაგის აღდგენა, მიწაზე წვდომა და საკუთრების უფლებების უზრუნველყოფა.

მაღალი რანგის მონაწილეობა ჩამოყალიბებს საერთო პოლიტიკური პოზიცია იმ პრიორიტეტულ თემებზე, რომლებიც კონფერენციის თემა: „მინის მდგრადი

გამოყენება: სასურსათო უსაფრთხოება იწყება ნიადაგით“ ეხებოდა.

მინისტრიალი ორგანიზებული იყო გლობალური საზოგადოების „TMG Research ThinkTank for Sustainability“ მიერ, ხოლო თანაორგანიზატორები იყვნენ კენის რესპუბლიკის გარემოს დაცვისა და სატყეო მეურნეობის სამინისტრო, ბენინის რესპუბლიკის დაგეგმვისა და განვითარების სამინისტრო, მალავის რესპუბლიკის სატყეო დეპარტამენტი, ბუნებრივი რესურსების, ენერჯეტიკისა და სამთო სამინისტრო, მადაგასკარის რესპუბლიკის გარემოს დაცვის სამინისტრო და გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტრო (BMZ).

აგროდაზღვევა

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით, 2014 წლის აგვისტოდან ამოქმედდა აგროდაზღვევის საპილოტე პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც სახელმწიფო აფინანსებს სადაზღვევო პემიის მნიშვნელოვან ნაწილს. აგროდაზღვევის პიხვედი პროგრამის მიხედვით დაზღვევა ფარავს სეკვით, წყადილობით, ქაჩიშხით და საშემოდგომო ყინვით (მხოლოდ ციციხისთვის) გამოწვეულ ზაზადს და ვიციელებს ეხიწიან და მიაკადწილოვან მციენაიხუე კუეღუეებზე.

აგროდაზღვევა აგრორისკების მართვის მალაეფექტიანი მექანიზმია, რომელიც აბალანსებს სისტემაში ჩართული პირების ინტერესებს, კერძოდ: ფერმერს უზაზღაურებს ზარალს და საქმიანობის გაგრძელების საშუალებას აძლევს; პორტფელის კარგად დაბალანსების შემთხვევაში სადაზღვევო კომპანიები ახორციელებენ დაზღვევას და იღებენ მოგებას; საფინანსო-საკრედიტო ორგანიზაციებს აქვთ გაციეული კრედიტების დაბრუნების საშუალება და დარგის მომავალში დაფინანსების მოტივაცია; სახელმწიფო ზარალის სრულად დაფარვის ნაცვლად აფინანსებს რისკების მხოლოდ ნაწილს, რადგანაც სისტემის კარგად მოწყობის შემთხვევაში რისკები ნაწილდება სახელმწიფოს, სადაზღვევო კომპანიებსა და დაზღვეულებს შორის.

სადაზღვევო პრემია

აგროდაზღვევის პირველი პროგრამის ფარგლებში სადაზღვევო პრემიის სახელმწიფო თანადაფინანსება 2014-2015 წ. სეზონზე 92-95 %-ს შეადგენდა (დამოკიდებული იყო დასაზღვევ კულტურებზე), 2015-2016 წ. 40-60 %-ს შეადგენდა (დამოკიდებული იყო დასაზღვევ კულტურებზე), 2016-2017 წ. სახელმწიფო თანადაფინანსების სიდიდე 50-80 %-ს შეადგენდა (დამოკიდებული იყო დასაზღვევ კულტურებზე და ასევე იმაზე, იყო თუ არა დასაზღვევი მიწა რეგისტრირებული), 2018 წ.-დან დღემდე კი თანადაფინანსება ვრციელება მხოლოდ რეგისტრირებულ მიწაზე და მისი სიდიდეა 50 % (ვაზისთვის) და 70 % (დანარჩენი კულტურებისთვის).

2014-2021 წლებში აგროდაზღვევის პროგრამის ფარგლებში ჯამურად გადახდილია 85,274,321 ლარი სადაზღვევო პრემია, აქედან ფერმერთა მიერ გადახდილი პრემიის წილმა შეადგინა 27,497,733 ლარი (32 %), ხოლო სახელმწიფოს მიერ გადახდილი პრემიის წილმა - 57,609,864 ლარი (68 %).

წელი	ჯამური სადაზღვევო პრემია (ლარი)	ფერმერთა მიერ გადახდილი პრემიის წილი (ლარი)	სახელმწიფოს მიერ გადახდილი პრემიის წილი (ლარი)	სახელმწიფოს მიერ გადახდილი პრემიის წილი (%)
2014	12,586,739	779,693	11,800,629	94
2015	3,444,300	1,442,672	1,948,980	57
2016	11,981,874	3,677,059	8,223,721	69
2017	11,649,283	4,238,293	7,406,244	64
2018	7,135,833	2,657,198	4,474,889	63
2019	9,583,048	3,730,594	5,846,204	61
2020	13,432,374	5,010,480	8,421,407	63
2021	15,460,870	5,961,744	9,487,790	61
სულ	85,274,321	27,497,733	57,609,864	68

პოლისები და დაზღვეული ფართობი

სულ 2014-2021 წლებში გაციეულია 135,285 სადაზღვევო პოლისი და დაზღვეულია 122,561 ჰა ფართობზე განთავსებული სასოფლო-სამეურნეო კულტურები.

წელი	პოლისების რაოდენობა	დაზღვეული ფართობი, ჰა
2014	21,056	18,723
2015	7,634	4,944
2016	18,795	15,472
2017	21,394	20,718
2018	12,574	11,557
2019	16,473	13,852
2020	17,881	18,178
2021	19,478	19,119
სულ	135,285	122,561

სადაზღვევო ანაზღაურება

ჯამურად, 2014-2020 წლებში, დაზიანდა 62,657 ჰა ფართობი და 33,776 დაზარალებულ ბენეფიციარზე სადაზღვევო კომპანიების მიერ გაცა 65,125,661 ლარი ანაზღაურება (2021 წლის ანაზღაურებული ზარალების სიდიდე მოციეულია (2021 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით და შეიძლება შეიცივლოს).

წელი	დაზარალებული ბენეფიციარების რაოდენობა	დაზიანებული მიწის ნაკვეთის ფართობი (ჰა)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
2014	6,395	10,210	11,296,414
2015	4,483	2,561	2,904,487
2016	6,399	6,061	6,211,368
2017	5,663	9,659	9,284,934
2018	1,619	4,849	5,645,178
2019	2,540	8,929	8,820,626
2020	2,891	9,520	11,648,892
2021	3,786	11,009	9,313,762
სულ	33,776	62,657	65,125,661

სახელმწიფო დაფინანსების ეფექტიანობა

პროგრამაში სახელმწიფო დაფინანსების ეფექტიანობა მალაია - სახელმწიფოს მიერ გადახდილ 100 ლარ სადაზღვევო პრემიის თანადაფინანსებაზე მოდის 113 ლარი სადაზღვევო ანაზღაურება.

2014-2021 წწ	სახელმწიფოს მიერ გადახდილი პრემიის წილი (ლარი)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
სულ	57,609,864	65,125,661

ასევე, სახელმწიფომ წვლილი შეიტანა სადაზღვევო ინდუსტრიის განვითარებაში (შემოსავალი, ცოდნა, გამოციდიება, სპეციალისტების ჩამოყალიბება...). სახელმწიფომ კერძო სექტორს ეფექტურად გადასცა აგროდაზღვევის ადმინისტრირების ფუნქცია (სახელმწიფოს მიერ ადმინისტრირების შემთხვევაში სათანადო ხარჯები მნიშვნელოვნად მეტი იქნებოდა) - სადაზღვევო კომპანიებს ანაზღაურების სახით გაციეული აქვთ მიღებული პრემიის 76.4 %, რაც სადაზღვევო პრაქტიკისთვის ზომიერი მაჩვენებელია (დარჩენილი ნაწილი მოიცავს აგენტთა ანაზღაურებებს, ადმინისტრირების ხარჯებს და სადაზღვევო კომპანიების მოგებას).

აგროდაზღვევის სისტემის შექმნას საფუძველი ჩაეყარა სახელმწიფო ინიციატივამ და ორგანიზებამ.

საქართველოში აგროდაზღვევის სახეობაში მიღებული პრემიები და გაციეული ანაზღაურებები:

წელი	ჯამური სადაზღვევო პრემია (ლარი)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
2010	76,933	84,805
2011	84,626	93,286
2012	93,089	956,353
2013	182,556	56,727
2014	12,586,739	11,296,414
2015	3,444,300	2,904,487
2016	11,981,874	6,211,368
2017	11,649,283	9,284,934
2018	7,135,833	5,645,178
2019	9,583,048	8,820,626
2020	13,432,374	11,648,892
2021	15,460,870	65,125,661

2014 წლამდე საქართველოში აგროდაზღვევის პოლისები ძირითადად იციდებოდა ბანკიდან ან მიკროსაფინანსო ორგანიზაციიდან ფერმერის მიერ კრედიტის აღების მომენტში. ეს იყო ცალკეული სადაზღვევო კომპანიების მცირემასშტაბიანი პროექტები, სახელმწიფოს მხრიდან ქმედიტი და შედეგადანი მციდელობა კი ამ სფეროში ჯერ არ ყოფილა. მსოფლიო გამოციდილებით კი აგრორისკების დაზღვევა არაა ისეთი სისტემა, რომელიც შეიძლება განვითარდეს მხოლოდ კერძო სადაზღვევო კომპანიებისა და ფერმერთა ძალისხმევით და აუცილებელია სახელმწიფოს აქტიური თანამონაწილეობა სისტემის განვითარებაში, რაც გაციეოდა კიდეც 2014 წელს აგროდაზღვევის პირველი პროგრამის ინიცირებით და შემდგომი გაძლიერებით. ამ ინიციატივის მასშტაბები ცხადად ჩანს ზემოთ მოტანილ ცხრილში.

ევროკომისიის 2021 წლის 22 დეკემბრის EU 2022/34 რეგულაციით, საქართველო იმ ქვეყნების ნუსხას დაემატა, საიდანაც ევროკავშირის ბაზარზე ლოკოკინების ექსპორტი დაშვებულია

აღნიშნული რეგულაციის მიღებას წინ უძღოდა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოების მიზნით გატარებული ღონისძიებები, რომლებიც ღრმა და ყოველმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) ფარგლებში მომზადდა.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში ლოკოკინების წარმოების განვითარების ხელშეწყობი არაერთი პროექტი განხორციელდა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, სოფლის განვითარების სააგენტოს მიერ. შედავითიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებში, ჯამში, ლოკოკინის წარმოების შექმნისა და განვითარების მიმართულებით 10 მლნ ლარზე მეტი ღირებულების 38 სესხია გაცემული, სოფლის

განვითარების სააგენტოს გაცემულმა თანადაფინანსებამ 824,000 ლარზე მეტი შეადგინა.

გარდა ამისა, საქართველოდან ევროკავშირის ბაზარზე ნებადართულია საქართველოდან ქართული თაფლის (2016 წლიდან), შავი ზღვის ქაფშიის (2017 წლიდან), შინაური ბინადარი ცხოველების (ძაღლი, კატა) საკვების (2020 წლიდან) და გარკვეული კატეგორიის არასასურსათო დანიშნულების ცხოველური წარმოშობის პროდუქტის (ტყავი, მატყლი) ექსპორტი.

აღსანიშნავია, რომ 2021 წელს, სხვადასხვა ბაზარზე 173 ტონა თაფლი გავიდა, მათ შორის 143 ტონა ევროპის ქვეყნებშია ექსპორტირებული. ექსპორტირებული თაფლის ღირებულებამ, ჯამურად, 657 ათასი აშშ დოლარი შეადგინა. ექსპორტის ღირებულების ზრდა, წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, 436%-ია, მოცულობის კი, 696%.

ღვინის ექსპორტის რეკორდული მაჩვენებელი

2021 წელს ექსპორტირებულია **107 მლნ ბოთლი ღვინო**

შემოსავალი - 250 მლნ \$

ქართული ღვინის, ბრენდის, ჭაჭის, საბრენდე სპირტისა და ჩამოსასხმელი ბრენდის ექსპორტის შედეგად მიღებულია 400 მლნ აშშ დოლარამდე შემოსავალი, რაც 18%-ით მეტია 2020 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელზე და 142%-ით მეტი 2012 წელთან შედარებით

2021 წელს, საქართველოდან მსოფლიოს 62 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 107 მილიონი ბოთლი ღვინო, რაც დამოუკიდებელი საქართველოს პერიოდში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია. გასულ წელს განხორციელებული ღვინის ექსპორტი 359 % აღემატება 2012 წლის ექსპორტის მაჩვენებელს. 2012 წელს, საქართველოდან მხოლოდ 23 მლნ ღვინის ბოთლი იყო ექსპორტირებული, ხოლო ექსპორტით მიღებული

შემოსავალი 71 მლნ აშშ დოლარს შეადგენდა, მაშინ როცა, 2021 წელს, საქართველოდან ექსპორტირებული 107 მილიონი ბოთლი ღვინით მიღებული შემოსავალი 250 მლნ აშშ დოლარს უტოლდება.

2021 წელს, როგორც ექსპორტირებული ღვინის რაოდენობა, ისე ექსპორტით მიღებული შემოსავალი, 2020 წელთან შედარებით, 16%-ით არის გაზრდილი.

გარდა ღვინისა, 2021 წელს, საქართველოდან მსოფლიოს არაერთ ქვეყანაში

ექსპორტირებულია 42,2 მლნ ბოთლი (0,5 ლ) ბრენდი, რაც 30%-ით აღემატება 2020 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს და 554%-ით მეტია 2012 წელთან შედარებით (ექსპორტირებული იყო მხოლოდ 6 მლნ ბოთლი). ბრენდის ექსპორტით მიღებულმა შემოსავალმა 78,3 მლნ აშშ დოლარს მიაღწია (ზრდა 19%). 2012 წელს, ბრენდის ექსპორტით მიღებული შემოსავალი 20 მლნ აშშ დოლარი იყო.

2021 წელს ექსპორტირებულია 1 მილიონი ბოთლი (0,5 ლ) ჭაჭა; ექსპორტის ზრდამ, 2020 წელთან შედარებით, 145% შეადგინა, ხოლო 2012 წელთან შედარებით ზრდა 622%-ია (2012 წელს, 145 ათასი ბოთლი ჭაჭის ექსპორტი განხორციელდა); 2021 წელს ჭაჭის ექსპორტით მიღებული შემოსავალი 2,6 მლნ აშშ დოლარს აღწევს. ზრდამ, გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, 126% შეადგინა. 2012 წელს, ჭაჭის ექსპორტით მიღებული შემოსავალი კი, 584 ათასი აშშ დოლარი იყო.

ექსპორტის ზრდის დინამიკა შენარჩუნებულია სტრატეგიულ ბაზრებზე, სადაც ქართული ღვინის პოპულარიზაციისა და ცნობადობის გაზრდის მიზნით, ღვინის ეროვნული სააგენტო მარკეტინგულ ღონისძიებებს ახორციელებს: პოლონეთი 34% (7003031), ჩინეთი 29% (5934937), აშშ 19% (1084278), გერმანია 28% (892348), ლატვია 19% (1900519), ლიეტუვა 45% (986740), იაპონია 12% (197638) და დიდი ბრიტანეთი 71% (736391).

ზრდა აღსანიშნავია შემდეგ ქვეყნებ-

ში: კანადა 76% (332182), შვედეთი 76% (136786), ჩეხეთი 227% (148002), ნორვეგია 1047% (108086), ისრაელი 50% (480007), ყაზახეთი 47% (4232446), აზერბაიჯანი 35% (246635), თურქეთი 260% (108570), უკრაინა 21% (12921321), რუსეთი 8% (62115759), მონღოლეთი 158% (484902), ბელარუსი 33% (4886393) და ა.შ.

2021 წლის მონაცემებით, განხორციელებული ექსპორტის საერთო რაოდენობაში რუსეთის ბაზარზე ექსპორტის წილმა 57% შეადგინა, რაც ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია როგორც ემბარგომდე (როცა 87% რუსეთის ბაზარს ეკავა), ისე ემბარგოს გაუქმების შემდეგი წლების გათვალისწინებით.

აღსანიშნავია, რომ დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიაში ქართული ღვინის ექსპორტმა ამერიკის შეერთებულ შტატებში პირველად გადააჭარბა 1 მილიონ ბოთლს.

საქართველოდან სხვადასხვა მოცულობის ღვინის ექსპორტი 441-მა კომპანიამ განახორციელა, მაშინ როცა, 2012 წელს, მხოლოდ 120 კომპანიას ჰქონდა შესაძლებლობა ღვინის ექსპორტი განეხორციელებინა.

ღვინის, ბრენდის, ჭაჭის, საბრენდე სპირტისა და ჩამოსასხმელი ბრენდის ექსპორტის შედეგად მიღებულია 400 მლნ აშშ დოლარამდე შემოსავალი, რაც 18%-ით მეტია 2020 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელზე (336 მლნ აშშ დოლარი) და 142%-ით მეტია 2012 წელთან შედარებით (163 მლნ აშშ დოლარი).

2021 წელს, აგროსასურსათო პროდუქციის ექსპორტმა 1 142 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 124%-ით აღემატება 2012 წლის მაჩვენებელს

2021 წელი გამორჩეული იყო ქართული ექსპორტისათვის. ადგილობრივი წარმოების ექსპორტი ახალ ისტორიულ მაქსიმუმზეა, პირველად გაადააჭარბა 3 მილიარდ დოლარს (3127 მლნ დოლარი) და ზუსტად 2-ჯერ აღემატება 2012 წლის მაჩვენებელს (1561 მლნ დოლარი). 2021 წელს, აგროსასურსათო პროდუქციის ექსპორტმა 1 142 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 124%-ით აღემატება 2012 წლის მაჩვენებელს.

ქართული ღვინის, ბრენდის, ჭაჭის, საბრენდე სპირტისა და ჩამოსასხმელი ბრენდის ექსპორტის შედეგად მიღებულია 400 მლნ აშშ დოლარამდე შემოსავალი, რაც 18%-ით მეტია 2020 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელზე. ახალი ხილის ექსპორტის ღირებულებამ, 2021 წელს, 213 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. მათ შორის, კაკლოვანი ხილი (ძირითადად თხილი) (118 მლნ აშშ დოლარი), მანდარინი (26 მლნ აშშ დოლარი), ატა-

მი და ვაშლატამა (29 მლნ აშშ დოლარი), ვაშლი (8 მლნ აშშ დოლარი), ხურმა და კარალიოკი (6 მლნ აშშ დოლარი), მოცვი (6 მლნ აშშ დოლარი). 2021 წელს, ახალი ბოსტნეულის ექსპორტმა 28 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. მათ შორის, კარტოფილი (17 მლნ აშშ დოლარი), პომიდორი (3 მლნ აშშ დოლარი), მწვანე ხილი (4 მლნ აშშ დოლარი). ასევე, 2021 წელს, ძირითად საექსპორტო პროდუქტებს წარმოადგენდა: მინერა-

ლური და მტკნარი წყლები (142 მლნ აშშ დოლარი), უალკოჰოლო გაზიანი სასმელები (58 მლნ აშშ დოლარი), მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი (ცოცხალი) (33 მლნ აშშ დოლარი), ცხვრები და თხები (ცოცხალი) (26 მლნ აშშ დოლარი). კონკურენტუნარიანი ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის წარმოების და ექსპორტის ზრდა თანმიმდევრული სახელმწიფო პოლიტიკის შედეგია. არსებული სახელმწიფო პროგრამები, მათ

შორის ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერა, მორგებულია ყველა იმ საჭიროებაზე, რაც პროდუქციის წარმოების და რეალიზაციის მუდმივად მზარდ დინამიკას უზრუნველყოფს. შესაბამისად, სულ უფრო მცირდება უარყოფითი სავაჭრო ბალანსი. აგროსასურსათო სექტორში, 2021 წელს, 2012 წელთან შედარებით, უარყოფითი სავაჭრო ბალანსის მაჩვენებელი 72%-ით შემცირდა.

20 თებერვლის მონაცემებით
ექსპორტირებულია
3.4 მლნ \$-ის ღირებულების
5 308 ტონა ვაშლი

2021 წლის 1 აგვისტოდან 2022 წლის 20 თებერვლის ჩათვლით პერიოდში საქართველოდან 5 308 ტონა ვაშლის ექსპორტი განხორციელდა, რომლის ღირებულებამ 3.4 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

2021 წლის 1 აგვისტოდან 2022 წლის 20 თებერვლის ჩათვლით პერიოდში ვაშლის ექსპორტი თითქმის სრულად რუსეთის ფედერაციაში (5,282 ტონა), 20 ტონა ვაშლის ექსპორტი უკრაინაში, ხოლო 6 ტონა ვაშლის ექსპორტი სომხეთში განხორციელდა.

20 თებერვლის მონაცემებით
ექსპორტირებულია
91.4 მლნ \$-ის ღირებულების
19 800 ტონა თხილი

2021 წლის 1 აგვისტოდან 2022 წლის 20 თებერვლის ჩათვლით პერიოდში საქართველოდან 19.8 ათასი ტონა თხილის ექსპორტი განხორციელდა, რომლის ღირებულებამ 91.4 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, ექსპორტირებული თხილის მოცულობა 3.9 ათასი ტონით (25%), ხოლო ღირებულება 6.1 მლნ აშშ დოლარით (7%) გაიზარდა. ქართული თხილის ექსპორტი, ძირითადად, ევროკავშირის ბაზრებზე ხორციელდება - იტალიაში (8,245 ტონა), გერმანიაში (3,763 ტონა), ესპანეთში (638 ტონა), ჩეხეთში (504 ტონა), პოლონეთში (379 ტონა), ლიეტუვაში (403 ტონა), საფრანგეთში (378 ტონა), ბულგარეთში (144 ტონა), საბერძნეთში (71 ტონა), ლატვიაში (70 ტონა), ესტონეთში (98 ტონა), ბელგიაში (41 ტონა), უნგრეთში (22 ტონა), ხორვატიაში (20 ტონა). ქართული თხილი ექსპორტზე გადის: სომხეთში (1,380 ტონა), ჩინეთში (785 ტონა), რუსეთში (443 ტონა), უკრაინაში (361 ტონა), ალჟირში (241 ტონა), საუდის არაბეთში (326 ტონა), ბელარუსში (283 ტონა), ერაყში (168 ტონა), შვეიცარიაში (173 ტონა), მექსიკაში (120 ტონა), კანადაში (120 ტონა), არგენტინაში (119 ტონა), აზერბაიჯანში (82 ტონა), არაბთა გაერთიანებულ ემირატებში (75 ტონა), ყაზახეთში (45 ტონა), თურქეთში (92 ტონა), უზბეკეთში (66 ტონა), ტუნისში (27 ტონა), გაერთიანებულ სამეფოში (22 ტონა), ყირგიზეთში (44 ტონა), იორდანიაში (30 ტონა).

21 თებერვლის მონაცემებით
ექსპორტირებულია
18.7 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების
38 200 ტონა მანდარინი

2021 წლის 1 სექტემბრიდან 2022 წლის 16 თებერვლამდე პერიოდში საქართველოდან 38.2 ათასი ტონა მანდარინის ექსპორტი განხორციელდა, რომლის ღირებულებამ 18.7 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

მიმდინარე წელს წარმოებული მანდარინის ექსპორტი განხორციელდა რუსეთში (26 133 ტონა), სომხეთში (6 715 ტონა), უკრაინაში (3 851 ტონა), მოლდოვაში (545 ტონა), ყაზახეთში (301 ტონა), სლოვენიაში (234 ტონა), ბელორუსში (175 ტონა), ესტონეთში (124 ტონა), ყირგიზეთში (80 ტონა) და სხვა ქვეყნებში (89 ტონა).

საქართველოში დარეგისტრირებული ადგილწარმოშობის დასახელებები

საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნულ ცენტრში „საქპატენტი“ ამჟამად ადგილწარმოშობის დასახელების 25 ღვინოა დარეგისტრირებული: „ქინძმარაული“, „მანავი“, „კახეთი“, „ნაფარეული“, „თელიანი“, „მუკუზანი“, „წინანდალი“, „ახაშენი“, „გურჯაანი“, „ხვანჭყარა“, „ატენი“, „სვირი“, „ვაზისუბანი“, „კარდენახი“, „ტიბაანი“, „ტვიში“, „ყვარელი“, „კოტეხი“, „ხაშმის საფერავი“, „ბოლნისი“, „სალხინოს ოჯალე-

ში“, „ახმეტა“, „წარაფი“, „ახოები“ და „მალრანის ქისი“.

„ქართული ღვინის ადგილწარმოშობის დასახელების სისტემის განვითარებისა და ქართული ღვინის აღნიშვნების დაცვის ხელშეწყობის პროგრამის“ ფარგლებში, ღვინის ეროვნული სააგენტო აქტიურად მონაწილეობს ღვინის ადგილწარმოშობის დასახელების წარმოების სპეციფიკაციის მომზადებასა და რეგისტრაციასთან დაკავშირებულ სხვა ტექნიკურ საკითხებში.

ადგილწარმოშობის დასახელებების მრავალფეროვნება ქართული ღვინის უნიკალურობაზე მიუთითებს, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მისი პოპულარიზაციის, ცნობადობისა და საექსპორტო პოტენციალის ზრდის კუთხით. ასევე უზრუნველყოფს მის დაცვას საერთაშორისო მასშტაბით ყველა იმ ხელშეკრულებისა და კონვენციის საფუძველზე, რომელსაც საქართველო არის მიერთებული, ან ხელი აქვს მოწერილი.

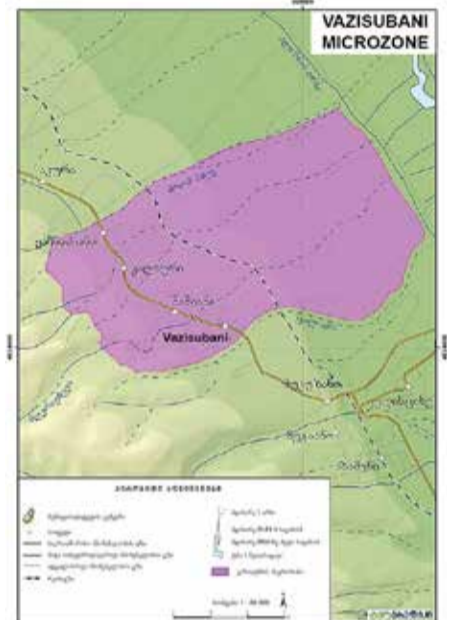
ატენური

„ატენი“ (ატენური) თეთრი ცქრიალა ღვინოა. ხასიათდება ჩალისფერი შეფერვით, ჰარმონიული გემოთი, ხილის ტონებით, ენერგიული თამაშით. იგი მზადდება ჩინურისა და გორული მწვანის ყურძნისაგან, აგრეთვე რეკომენდებულია ალიგოტეს ჯიშის ყურძენი. მევენახეობის სპეციფიკური ზონა ატენი (ატენური) მდებარეობს შიდა ქართლში, გორის ადმინისტრაციულ რაიონში და მოიცავს სოფლებს: პატარა ატენს, გარდატენს და დიდ ატენს. ატენის ხეობაში ღვინის დამზადების თვითმყოფადი ისტორიული და თანამედროვე ტექნოლოგიათა ურთიერთშეჯერება, ხელშეწყობი ბუნებრივ-ეკოლოგიური პირობები და აბორიგენული ჯიშების თვისებები უზრუნველყოფს ქართული ტრადიციული ცქრიალა ღვინო „ატენის“ განსაკუთრებულობას.

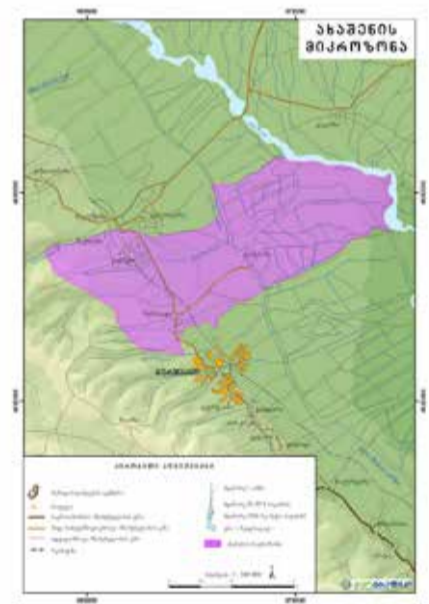
ვაზისუბანი

„ვაზისუბანი“ მშრალი თეთრი ღვინოა. იგი მზადდება რქაწითელისა (85%) და კახური მწვანეს (15%) ყურძნისაგან, ტკბილის სრული დადუღებით. ღვინო „ვაზისუბანი“ ხასიათდება ღია ჩალისფერი შეფერვით, ჰარმონიული გემოთი, ხალისიანი, განვითარებული ბუკეტით, ყვავილების ტონებით. მევენახეობის სპეციფიკური ზონა „ვაზისუბანი“ მდებარეობს მდინარე ალაზნის დინების შუა წელში და მოიცავს სოფლებს: ვაზისუბანი, კალაური, შაშიანი და ვაჩნაძიანი. ზომიერი ნოტიო კლიმატი, ნეშომპალა-კარბონატული ნიადაგები, რქაწითელისა და კახური მწვანის გემური მარცენა და ღვინის დაყენების ტექნოლოგია განსაზღვრავს ღვინო „ვაზისუბანის“ ჰარმონიულობასა და ხალისიანობას.

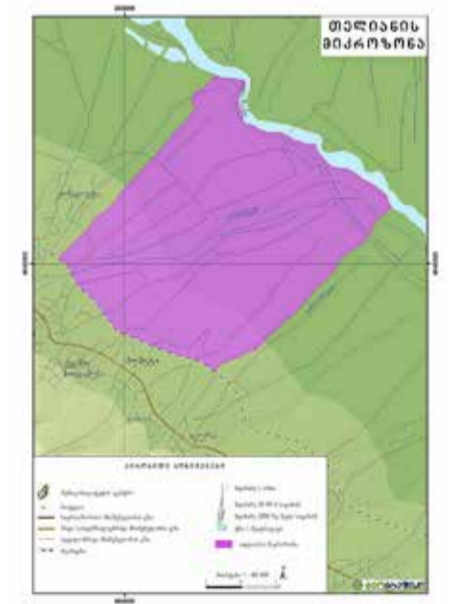
ახაშენი

„ახაშენი“ წითელი ბუნებრივად ნახევრადტკბილი ღვინოა. ხასიათდება მუქი ლალისფერი შეფერვით, გემოზე ჰარმონიული, ხავერდოვანი, სრული, დახვეწილი, სასიამოვნო სიტკბოთი, ხილის ტონებით და ჯიშური არომატით. მევენახეობის სპეციფიკური ზონა ახაშენი მდებარეობს კახეთში, მდინარე ალაზნის შუა წელში და მოიცავს სოფლებს: ახაშენის, ჩუმლაყის ტერიტორიის შუა და ზედა ნაწილს, ფაფრის მინდვრების მასივს. მზადდება საფერავის ჯიშის ყურძნისაგან. წითელყურძნიანი საღვინე ვაზის ჯიშში აღნიშნულ მიკროზონაში იძლევა ძვირფას მასალას ნატურალური ნახევრადტკბილი ღვინომასალისათვის.

თელიანი

„თელიანი“ მშრალი წითელი ღვინოა. მზადდება კაბერნე სოვინიონის ჯიშის ყურძნისაგან, დურდოს სრული დადუღებით. ღვინო „თელიანი“ ხასიათდება მუქი წითელი შეფერვით, სუფთა ჯიშური არომატით, პიკანტური, ჰარმონიული, განვითარებული ბუკეტით. მევენახეობის სპეციფიკური ზონა „თელიანი“ მდებარეობს მდ. ალაზნის დინების შუა წელში, სავენახე ფართობები გავრცელებულია ცივ-გომბორის ქედის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კალთებზე და მოქცეულია მდ. ალაზნის მარჯვენა შენაკადებს: კისისხევსა და ვანთისხევს შორის. ზომიერად ნოტიო კლიმატი, მდელის ყავისფერი და ალუვიური ნიადაგები ჯიშის კაბერნე სოვინიონისათვის ქმნის ხელსაყრელ პირობებს, რომ მიკროზონაში დამზადდეს მაღალხარისხოვანი სუფრის წითელი ღვინო, განსაკუთრებული ნაზი გემოთი, მდიდარი ბუკეტით, ალკოჰოლისა და მჟავიანობის ნორმალური შეფარდებით.

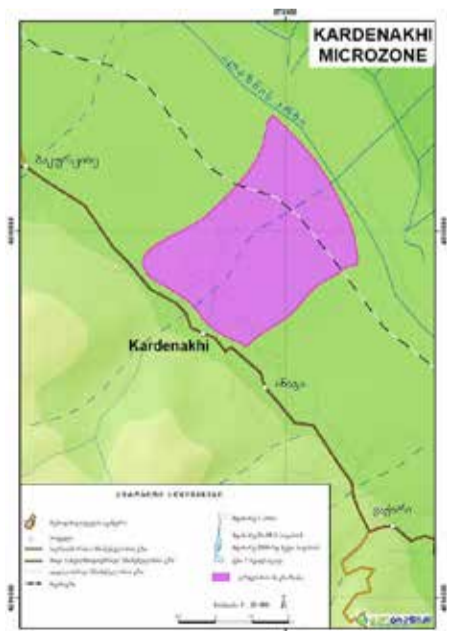
გურჯაანი

„გურჯაანი“ თეთრი მშრალი ღვინოა. მზადდება რქაწითელის ჯიშის ყურძნიდან. ღვინო „გურჯაანი“ ხასიათდება ღია ჩალისფერი შეფერვით, გემოზე ჰარმონიული, სრული, დახვეწილი, ჯიშური არომატით და განვითარებული ბუკეტით. მევენახეობის სპეციფიკური ზონა გურჯაანი მდებარეობს მდინარე ალაზნის შუა წელში, მარჯვენა სანაპიროზე და მოიცავს ბაკურციხის, კოლაგის, ვეჯინის, ძირკოკის, ჭანდარის, სოფელ გურჯაანის, ქალაქ გურჯაანის საგარეუბნო ზონის, კოტეხის, ჩუმლაყის, შაშიანის, კალაურის და ვაჩნაძიანის ტერიტორიის ზედა ნაწილს, ალაზნის ვაკის მეორე ტერასიდან დაწყებული და ვრცელდება ცივ-გომბორის მთების ჩრდილო-აღმოსავლეთის კალთებზე. ცივ-გომბორის ქედის დაქანებაზე შექმნილი მიკროკლიმატი, ყავისფერი, ალუვიური და დელუვიური ნიადაგები, რქაწითელისა და კახური მწვანის ჯიშების უნიკალურობა, ღვინის „გურჯაანი“ განსაკუთრებულ თვისებებს განსაზღვრავს.

კარდენახი

„კარდენახი“ თეთრი შემაგრებული ღვინოა. მზადდება რქაწითელის, ხიხვის და კახური მწვანეს ჯიშის ყურძნის დურდოს დაყვანებით და მისგან მიღებული მადუღარი ტკბილის დასპირტვით. ხასიათდება ქარვისფერი, ჯიშური არომატით, თაფლის ტონებით, ჰარმონიულობითა და ზომიერი ექსტრაქტულობით. მევენახეობის სპეციფიკური ზონა „კარდენახი“ მდებარეობს გურჯაანის რაიონის სოფ. კარდენახის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე, ნაკვეთები მოქცეულია გურჯაანი-წნორი რკინიგზისა და საავტომობილო ტრასების შორის, სოფ. ბაკურციხისა და სოფ. ანაგის ადმინისტრაციულ საზღვრებს შორის. კავკასიონის მყინვარებიდან დაშვებული ცივი ჰაერის მასების მიერ შექმნილი მიკროკლიმატი, ურწყავი, ნეშომპალა-კარბონატული და ხირხატის ნიადაგები, ადგილობრივი აბორიგენული, უნიკალური ჯიშების უნივერსალურობა განსაზღვრავს „კარდენახის“ ღვინოების ორიგინალობას და მაღალ ხარისხს.

ბიოსაფუტკრე რაჭაში

ფერმერი გიორგი ორდენიძე მეფუტკრეობით 25 წლის წინ დაინტერესდა. მან საქმიანობა სამი სკით დაიწყო. როგორც თავად აღნიშნავს, მუდმივი სწავლითა და თავდაუზოგავი შრომით შეძლო წარმატების მიღწევა და საყვარელი საქმის ბიზნესად ქცევა.

ფერმერი, რამდენიმე ადგილობრივსაც ასაქმებს. მისი საფუტკრე ონის მუნიციპალიტეტის სოფლებშია (ღარი, კვაუა და საკაო) განლაგებული. გიორგი ორდენიძეს სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამები მეურნეობის განვითარებაში დაეხმარა. 2016 წლიდან ფერმერი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივში „ღარულა“ გაერთიანდა და

„მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ახალი სკები თანადაფინანსებით მიიღო.

„ბიო თაფლზე მოთხოვნილების ზრდამ ერთგვარი ბიძგი მოგვცა გადასულიყავით ბიომეფუტკრეობაზე, რაშიც მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა სოფლის განვითარების სააგენტოს რაჭის რეგიონულმა სამსახურმა, შედეგად, ბიოლოგიურ მეურნეობათა ასოციაციასთან „ელკანა“ დავინყეთ თანამშრომლობა. წარმატების მისაღწევად, პირველ რიგში მთავარია საქმის სიყვარული, სწორედ ესაა გადამწყვეტი ფაქტორი, შემდეგ გაცნობა სხვადასხვა ლიტერატურის, ინფორმაციის მოძიება და რაც მთავარია შრომა. ამ ფაქტორების კომბინაცია შედეგს აუცილებლად მოიტანს“,- აღნიშნავს გიორგი ორდენიძე.

გასულ წელს, საფუტკრეში წარმოებული 1 ტონამდე თაფლის მოსავალი სრულად იქნა რეალიზებული ადგილობრივ ბაზარზე. დღეისათვის ფერმერი აწარმოებს თაფლს, დინდგელს, ფუტკრის დედას. ფუტკრის რძეზე გაზრდილი მოთხოვნის გამო, მის წარმოებასაც გეგმავს.

როგორც ფერმერი აღნიშნავს, რაჭა, იდეალურ პირობას ქმნის მეფუტკრეობის განვითარებისთვის, რასაც ხელს უწყობს თაფლოვანი მცენარეების სიუხვე, ალპური მდელოები და სახელმწიფო პროგრამები, რომელთა მეშვეობითაც ფერმერს შეუძლია მეურნეობა კიდევ უფრო განავითაროს.

სამაცივრო მეურნეობა ბოლნისის მუნიციპალიტეტში

ბოლნისის მუნიციპალიტეტის სოფელ სავანეთში, კომპანიას „მზიანი მოსავალი“ ერთწლოვანი კულტურები, ძირითადად კარტოფილი და ხახვი მოყავს.

როგორც კომპანიის წარმომადგენელი ნიკოლოზ ღვამიანი აღნიშნავს, გასულ წელს 50 ჰექტარზე კარტოფილის დაახლოებით 1,200-1,300 ტონა, ხოლო 25 ჰექტარზე ხახვის მოსავალი 1,200 ტონა მიიღეს.

მოსავალს კომპანია, სამაცივრო მეურნეობაში ინახავს, რომელიც სოფლის განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსებით აშენდა. შემნახველ მეურნეობაში, რომელიც აღჭურვილია თანამედროვე ვენტილაციის

და გაგრილების სისტემებით, ერთდროულად 3,000 ტონამდე ბოსტნეულის დასახსნობებაა შესაძლებელი.

„დამხარისხებელი ხაზი, რომლის წარმადობა საათში 20 ტონაა და სამაცივრო მეურნეობა გვადლევს საშუალებას, რომ ჩვენი პროდუქცია შევინახოთ იდეალურ მდგომარეობაში რის შემდეგაც, რეალიზაციის პრობლემა პრაქტიკულად გამორიცხულია. ჩვენ მიერ მოწეული კარტოფილი, ქართული ჩიფსების მწარმოებელ კომპანიას ხოლო, ქარხალი და ხახვი ადგილობრივ ბაზრებს მიწოდდება, გვაქვს ექსპორტიც. სამომავლოდ ვგეგმავთ სამაცივრო მეურნეობის გაფართოებას და ნათესი ფართობების გაზრდას“, - აღნიშნავს ნიკოლოზ ღვამიანი

სამაცივრო მეურნეობა, სარწყავი სისტემები და არსებული ტექნიკის დიდი ნაწილი ლიზინგით, სახელმწიფო პროგრამების ფარგლებში, სოფლის განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსებითაა შექმნილი.

საფუტკრე საუკუნოვანი ტრადიციით

მეფუტკრე ტარიელ გობეჯიშვილი ონის მუნიციპალიტეტის სოფელ ნიგვზნარში საქმიანობს. ფერმერი ფუტკრის ორასამდე ოჯახს უვლის და ყოველწლიურად დაახლოებით 6 ტონამდე თაფლს, ასევე, დინდგელსა და სანთელს აწარმოებს. ტარიელ გობეჯიშვილი ადგილობრივ მეფუტკრეებთან ერთად კოოპერატივში „ქედი“ არის გაერთიანებული.

მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამისა და სხვადასხვა არასამთავრო ორგანიზაციის ხელშეწყობით, მან საკუთარი მეურნეობის მეტად განვითარება შეძლო, განაახლა სკები და თაფლის გადამამუშავების საწარმო ალჭურვილობა მიიღო.

მეფუტკრე აღნიშნავს, რომ დარგის სიყვარული მას ოჯახიდან მოყვება, რო-

მელსაც მეფუტკრეობის საუკუნოვანი ტრადიცია აქვს. ტარიელ გობეჯიშვილი ახლა უკვე დარგობრივ ცოდნას შვილს და შვილიშვილებს უზიარებს. როგორც თავად მეფუტკრე აღნიშნავს, მეფუტკრეობა რეგიონში ერთ-ერთი პრიორიტეტული და განვითარებადი დარგია, ახალგაზრდებს ურჩევს, დაუბრუნდენ რაჭას, იშრომონ და მეფუტკრეობა, როგორც დარგი მეტად განავითარონ.

კახეთში, 1200 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე სარწყავი წყლის მიწოდება გაუმჯობესდება

საქართველოს მელიორაცია ქვემო ალაზნის სარწყავი სისტემის წყალგამანაწილებლის რეაბილიტაციას ახორციელებს.

პროექტის ღირებულება 2 115 000 ლარია. მასშტაბური სამუშაოების სრულად განხორციელების შედეგად, წყალუზრუნველყოფა გაუმჯობესდება სიღნაღისა და დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტების 5 სოფლის (ხირსა, ხორნაბუჯი, ქვემო მაჩხაანი, ანაგა, სამთაწყარო) 1200 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე. მიმდინარე სამუშაოების ფარგლებში, ინჰინდება და წესრიგდება 13 კმ სიგრძის არხი; 2,5 კილომეტრიანი მონაკვეთი რკინაბეტონით მოპირკეთდება; მოეწყობა გამანაწილებელი კვანძები და წყლის ჩამკეტი ფარები.

საირიგაციო სისტემაზე მიმდინარე სარეაბილიტაციო სამუშაოები „საქართველოს მელიორაციის“ გენერალურმა დირექტორმა, დავით წითლიძემ კახეთის რეგიონალური სამსახურის ხელმძღვანელ პირებთან ერთად დაათვალიერა და ადგილობრივ ფერმერებს შეხვდა.

„სამელიორაციო სისტემების რეაბილიტაციას ინტენსიურად ვახორციელებთ. კახეთის რეგიონში სამუშაოები მიმდინარეობს ქვემო ალაზნის სარწყავი სისტემის ერთ-ერთ ძირითად გამანაწილებელზე, რომელიც წყალს აწვდის მაგისტრალური არხის ბოლო მონაკვეთებს, სადაც ავარიული მდგომარეობა იყო და არხს გამტარუნარიანობა შეზღუდული ჰქონდა. მნიშვნელოვანია, რომ, არხის რეაბილიტაციით, 1200 ჰექტარ სავარგულზე სარწყავი წყლის მიწოდება გაუმჯობესდება“, - განაცხადა დავით წითლიძემ.

არახლოსა და რანჩპარის მაგისტრალური არხების რეაბილიტაცია მიმდინარეობს

საქართველოს მელიორაცია ქვემო ქართლში, არახლოსა და რანჩპარის მაგისტრალური არხების რეაბილიტაციას ახორციელებს.

სამუშაოების დასრულების შემდეგ, ბოლნისის მუნიციპალიტეტის 3 სოფლის (ბალახაური, ხიდისყური და ნახიდური) 810 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე წყალუზრუნველყოფა გაუმჯობესდება.

პროექტის ღირებულება 2 627 500 ლარია. ქვემო ქართლის რეგიონში, ბოლო 9 წლის განმავლობაში, სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის 60 სარეაბილიტაციო პროექტი განხორციელდა, რის შედეგადაც წყალუ-

ზრუნველყოფილი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი 32,570 ჰექტრით გაიზარდა, ხოლო სარწყავი წყლის მიწოდება 24,820 ჰექტარზე გაუმჯობესდა.

დღეისათვის ქვემო ქართლში 6,5 მლნ ლარის ღირებულების 4 პროექტი მიმდინარეობს, რომელთა დასრულების შემდეგ, წყალუზრუნველყოფილი გახდება დამატებით 2500 ჰექტარი სავარგული, ხოლო წყლის მიწოდება 810 ჰექტარზე გაუმჯობესდება.

ინტერვიუ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილთან

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს დაცული ტერიტორიების შექმნა, განვითარება და გაფართოება. გაზეთი „ჩვენი სოფელი“ მუდმივად გიყვებათ საქართველოს დაცული ტერიტორიების უნიკალური და ულამაზესი ბუნების შესახებ. ამ ნომერში, გვსურს გაგაცნოთ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილი, რომელიც დაცული ტერიტორიების განვითარების მიმართულებით მიღწეული შედეგებისა და 2022 წლის გეგმების შესახებ მოგვიყვება.

ბოდო წილებში, პანდემიამ მთელი მსოფლიო, მათ შორის საქართველო, ახაიითი გამოწვევის წინაშე დააყენა. ეს პეიზაჟი, განსაკუთრებით მძიმე აღმოჩნდა გუბიის სექტორისთვის. ხოგოი შეაფასებდით გასულ წლებს დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან მიმართებაში და ჩა გაკეთდა მიუხედავად სიხურეებისა?

- პანდემიამ სერიოზული ზიანი მიაყენა არაერთ სფეროს, განსაკუთრებით დაზარალდა ტურიზმის სექტორი. უნდა აღინიშნოს, რომ სირთულეების მიუხედავად, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მუშაობა არ შეუჩერებია. ჩვენ შევძელით, გაგვეგრძელებინა სამუშაო პროცესი და განგვეხორციელებინა არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტი, რომელიც ხელს უწყობს საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარებას და, პანდემიის შემდგომ პერიოდში, ტურისტების ნაკადის ზრდას. ამისთვის დიდი მადლობა მინდა გადავუხადო ჩვენი სააგენტოს თითოეულ თანამშრომელს.

მიუხედავად იმისა, რომ პანდემია ჯერ არ დასრულებულა, გასული წელი პოზიტიურად შეგვიძლია შევაფასოთ. ამას დაცული ტერიტორიების ვიზიტორთა სტატისტიკა ადასტურებს. 2021 წელს, საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს 600 000-მდე ვიზიტორი ესტუმრა. სააგენტომ ვიზიტორთა მიღება 26 მაისს აღადგინა და 6 თვეში, ტურისტულად რეკორდული წლის - 2019 წლის (1 200 000 ვიზიტორი) 12 თვის მაჩვენებელი 50%-ით

შეასრულა. საქართველოს მთავრობის და პარლამენტის აქტიური მხარდაჭერით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და ჩვენი სააგენტოს ერთობლივი მუშაობის შედეგად, გასულ წელს, საქართველოს დაცული ტერიტორიების ფართობი, მასშტაბურად, 128 001 ჰექტრით გაიზარდა და ქვეყნის ტერიტორიის თითქმის 11,5%-ს შეადგენს. 2021 წელს, 4 ახალი დაცული ტერიტორია შეიქმნა და ერთი გაფართოვდა.

2021 წელს, საქართველოს დაცულ ტერიტორიებში მნიშვნელოვანი აღიახება მოიპოვა - იუნესკოს ბუნებრივი მემკვიდრეობის ნუსხაში შევიდა. ჩას ნიშნავს ეს აღიახება და ჩას მოუგანს იგი საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს?

- 2021 წელი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო საერთაშორისო აღიარების კუთხით. საქართველოს ისტორიაში პირველად, საქართველოს 4 დაცული ტერიტორია იუნესკოს ბუნებრივი მემკვიდრეობის ნუსხაში შევიდა. კოლხეთისა და მტირალას ეროვნული პარკები და კინტრიშისა და ქობულეთის დაცული ტერიტორიები, როგორც საქართველოს „კოლხური ტყეები და ჭარბტენიანი ტერიტორიები“, უკვე ღირსეულ ადგილს იკავებენ მსოფლიოს 213 ბუნებრივ მემკვიდრეობას შორის და ისეთი ძეგლების გვერდით, როგორებიცაა: ამბონის ტყე, გრანდ კანიონის ეროვნული პარკი, იელოუსტონის ეროვნული პარკი, მთა ეტნა, შვეიცარიის ალპები და ა.შ

იუნესკოს აღიარება, კიდევ ერთხელ ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ საქართველოს დაცული ტერიტორიები საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით ვითარდება და იმართება. აღსანიშნავია, რომ პროფესიონალი მოგზაურებისთვის, რომლებიც მუდმივად სიახლის ძიებასა და ახალი ადგილების აღმოჩენაში არიან, არჩევანის გაკეთებისას, ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს სწორედ იუნესკოს მიერ აღიარებული მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის ტერიტორიები წარმოადგენენ. შესაბამისად, იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოს მთავრობა, ტურისტული ნაკადების მოსაზიდად, საერთაშორისო ასპარეზზე საქართველოს აქტიურ პოპულარიზაციას ახორციელებს, იუნესკოს აღიარება და უნიკალური სივრცეების არსებობა, მოგზაურთა ინტერესს კიდევ უფრო გაზრდის.

საქართველოს დაცული ტერიტორიების მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნად ნომინირება, მნიშვნელოვან მოვლენას წარმოადგენს არა მხოლოდ ჩვენი ქვეყნის, არამედ რეგიონის მასშტაბით. მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის სტატუსის მინიჭება, ხელს შეუწყობს დაცული ტერიტორიების ცნობადობის გაზრდას, ეკოტურიზმის განვითარებას, საერთაშორისო მართვის გამოცდილების გაზიარებას, ვიზიტორების დაინტერესებას და რაოდენობის ზრდას.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო ქვეყანაში ეკოტურიზმის განვითარებაზე პასუხისმგებელი ვით-ვითი მთავარი უწყებაა. ჩა სიახლეები შესთავაზებთ ამ კუთხით ვიზიტორებს გასულ წელს?

- ეკოტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა ჩვენი საქმიანობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და პრიორიტეტული ნაწილია. ამ მიმართულებით, დაცული ტერიტორიების სააგენტო მუშაობას აქტიურად აგრძელებს და მიმდინარე წელს, არაერთ მნიშვნელოვან პროექტს შევთავაზებთ ვიზიტორებს. 2021 წელს, სხვადასხვა დაცულ ტერიტორიაზე, საერთო ჯამში, 40-მდე ეკოტურისტული პროექტი განვახორციელეთ, რაც მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ადგილობრივი მოსახლეობისთვის დამატებითი ეკონომიკური სარგებლის გაჩენას.

2021 წელს, ჩვენ შევძელით და იმერეთის რეგიონში გავხსენით კიდევ ერთი, ახალი ეკოტურისტული ობიექტი „თეთრა მღვიმე“, რომელიც თავისი შინაარსით სრულიად უნიკალური და უპრეცედენტოა. ათიათასობით წლის წინ, იგი წარმოადგენდა ადამიანის საცხოვრისს. განსაკუთრებული ისტორიის გარდა, ერთი მხრივ, მას გააჩნია სპელეო - გამაჯანსაღებელი უნარი, ხოლო მეორე მხრივ, ის წარმოადგენს საუკეთესო ადგილს ღვინის დაძველებისთვის. შესაბამისად, მღვიმეში, აქვე დაძველებული ღვინის დეგუსტაციაა შესაძლებელი. სწორედ ასეთი უნიკალური თვისებების გამო, „თეთრა მღვიმე“ პოპულარობა გახსნის დღიდან მოიპოვა.

გასულ წელს, გავხსენით მასშტაბური ეკოტურისტული სივრცე - ნალკის კანიონი, სადაც ულამაზეს ჩანჩქერამდე მისვლა და ტერიტორიაზე მოგზაურობა მარტივი საფეხმავლო ბილიკით არის შესაძლებელი, რაც ნაკლებ დროს მოითხოვს. გარდა ამისა, ნალკის კანიონზე ფუნქციონირება დაიწყო ვიზიტორთა ცენტრმა და ყველა სტუმარს, ნებისმიერი სახის ინფორმაციის მიღება ადვილზე შეუძლია.

ასევე, მოვანწყვეთ რამდენიმე ახალი ეკოტურისტული ბილიკი: ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში - მოლაშქრეებისთვის ერთ-ერთ ყველაზე პოპულარულ ადგილას. ბილიკი ვიზიტორებს საშუალებას მისცემს იმოგზაურონ და აღმოაჩინონ უძველესი, ხელუხლებელი ბუნება პარკის ულამაზესი პანორამული ხედების ფონზე; აჭარეთის აღკვეთილში, რომელიც ქუთაისის სიახლოვეს მდებარეობს და მოგზაურთათვის ულამაზეს ბუნებაში განტვირთვის არაჩვეულებრივ საშუალებას წარმოადგენს; ალგეთის ეროვნულ პარკში, თბილისიდან 1 საათის მანძილზე და ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიაზე.

გასულ წელს, ფშავ-ხევსურეთის ეროვნულ პარკში, შატლში, დასრულდა საერთაშორისო სტანდარტის ვიზიტორთა ცენტრის მშენებლობა. სულ მალე, ცენტრი უკვე მოემსახურება პარკის სტუმრებს, რომლებიც

ადგილზე გაეცნობიან ინფორმაციას ეროვნული პარკისა და პარკში არსებული სერვისების შესახებ.

პრომეთეს მღვიმის მიმდებარედ, მოეწყობა კაფეტერია, რაც საშუალებას მისცემს ვიზიტორებს, ულამაზესი ხედების ფონზე, კომფორტულად დაისვენონ და შემდეგ განაგრძონ გზა სასურველი მიმართულებით.

საერთაშორისოდ აღიარებულ და ერთ-ერთ ყველაზე პოპულარულ დაცულ ტერიტორიაზე - სათაფლიაში, განახლდა მღვიმისა და ბილიკების განათების სისტემა. ახალი, თანამედროვე 3D განათება, მოგზაურობას უფრო მეტად სანახაობრივს ხდის. რაც მთავარია, იგი სრულიად ეკომეგობრულია და ზიანს არ აყენებს მღვიმეს და ზოგადად, ბუნებას.

მარტვილის კანიონზე მოეწყობა ზიპ-ლაინი და საფეხმავლო ხიდი, რაც ულამაზესი კანიონის დათვალიერების გარდა, ვიზიტორებს დამატებითი აქტივობების განხორციელების შესაძლებლობას მისცემს.

ჩამდენად დიდია საერთაშორისო ორგანიზაციების მხარდაჭერა და ხოგოი აისახება მათთან თანამშრომლობა საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარებაზე?

- წლების განმავლობაში, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და დაცული ტერიტორიების სააგენტო, აქტიურად მუშაობენ დაცული ტერიტორიების საერთაშორისო მხარდაჭერის გაძლიერებაზე. უნდა აღინიშნოს, რომ დონორი ორგანიზაციების წვლილი უმნიშვნელოვანესია როგორც უკვე დასრულებული, ასევე დაგეგმილი პროექტების განხორციელებაში. სააგენტოს საგრანტო პორტფელის ღირებულება უპრეცედენტოდ მაღალია და 55 მილიონ ლარს აღწევს. ფინანსურის გარდა, საერთაშორისო მხარდაჭერა გულისხმობს საუკეთესო ცოდნის, გამოცდილების გაზიარებას და საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე დანერგვას.

დონორი ორგანიზაციების ხელშეწყობით და მხარდაჭერით, საქართველოს დაცული ტერიტორიების ინფრასტრუქტურა საერთაშორისო სტანდარტების სრულად შეესაბამება. აქტიური მუშაობით, შევძელით, რომ ჩვენ სტუმრებს დაცულ ტერიტორიაზე შევთავაზოთ თანამედროვე ტიპის ვიზიტორთა ცენტრები, მარკირებული ბილიკები, მათზე მორგებული სერვისები და სხვა.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს გერმანიის განვითარების ბანკის (KfW), კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF), გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP), გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF), შვედეთის მთავრობის, ევროკავშირის (EU), აშშ-ის

საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), მუნიციპალური განვითარების ფონდის (MDF), მსოფლიო ბანკის და ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) მხარდაჭერა, რამაც დაცული ტერიტორიების განვითარებას მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი.

საქართველოს დაცული ტერიტორიების სააგენტო ახალი მნიშვნელოვანი პროექტს ახორციელებს ბიომრავალფეროვნების დაცვა/შენახვის მიზნით. ხოვოი იყო გასული წელი ამ თვალსაზრისით?

- ჩვენი სააგენტოს საქმიანობის ძირითადი და ყველაზე მნიშვნელოვანი მიმართულება საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე უნიკალური ბიომრავალფეროვნების დაცვა, შენარჩუნება და მონიტორინგია. სწორედ უნიკალური ბიომრავალფეროვნება ხდის საქართველოს თითოეულ დაცულ ტერიტორიას მიმზიდველს და განსაკუთრებულს.

ამ მიმართულებით, 2021 წელი სააგენტოსთვის საკმაოდ შედეგიანი იყო. ბუნების მსოფლიო ფონდის მხარდაჭერით, ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე, წარმატებით განხორციელდა და ახლაც გრძელდება ჯირენების პოპულაციის აღდგენის პროექტი. მათი რაოდენობა უწყვეტად იზრდება და 2021 წლის მდგომარეობით, 200-ზე მეტი ინდივიდი შეადგენს.

უკანასკნელი 40 წლის განმავლობაში, პირველად დაიწყო ლეოპარდების კვლევა თუშეთისა და ფშავ-ხევსურეთის დაცულ ტერიტორიებზე. შედეგად, 12 წლის შემდეგ პირველად, თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე

ზე ფოტოხაფანგმა ლეოპარდი (ჯიქი) დააფიქსირა.

ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე, არასამთავრობო ორგანიზაციის NACRES მიერ, ბუნების მსოფლიო ფონდის (WWF), კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF) და ტრანსსასაზღვრო გაერთიანებული სამდივნოს (TJS) ფინანსური მხარდაჭერით, წარმატებით ხორციელდება აღმოსავლეთკავკასიური ჯიხვის ტელემეტრიული მონიტორინგი. აჭარეთის ალკვეთილში კი, დაახლოებით, 56 ჰა ფართობზე, წარმატებით მიმდინარეობს საქართველოს „ნითელი ნუსხის“ სახეობის, იმერული მუხის აღდგენის პროექტი.

პანდემიის მიუხედავად, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს რეინჯერები, 24 საათის განმავლობაში, თავდაუზოგავად საქმიანობენ, პატრულირებენ და აწარმოებენ ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგს, იმისთვის, რომ აღმოიფხვრას ბრაკონიერობის ფაქტები. ამისთვის დიდ მადლობას ვუხდით თითოეულ მათგანს. აღსანიშნავია, რომ სწორედ დაცულ ტერიტორიებზე დაცვა/მონიტორინგის გაუმჯობესების მიზნით, ბუნების მსოფლიო ფონდის (CNF) მხარდაჭერით, თანამედროვე SMART ტექნოლოგიების დანერგვა მიმდინარეობს. SMART-ოფიცრის ტრენინგი უკვე გაიარა 12 ადმინისტრაციის - ბორჯომ-ხარაგაულის, ლაგოდეხის, მტირალას, კინტრიშის და მაჭახელას, ფშავ-ხევსურეთის, თუშეთის, ალგეთის, ყაზბეგის, ვაშლოვანის, ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების 30-მდე თანამშრომელმა.

მა სიახლეებს უნდა ველოდო დაცული ტერიტორიების სააგენტოსგან 2022 წელს?

2022 წელი მნიშვნელოვანია დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის. მიმდინარე წელს, 110 წელი სრულდება, რაც საქართველოსა და კავკასიის რეგიონში დაცული ტერიტორიების არსებობის ისტორია დაიწყო. 110 წლის წინ, 1912 წელს, პირველი დაცული ტერიტორია - ლაგოდეხის ნაკრძალი შეიქმნა. ამ დროიდან დაიწყო საქართველოში დაცული ტერიტორიების ისტორია და განვითარება.

1912 წელს, ქვეყანაში არსებული ერთადერთი დაცული ტერიტორიის ფართობი, 3 500 ჰექტარს მოიცავდა. 110 წლის შემდეგ, 2022 წელს, საქართველოში სხვადასხვა კატეგორიის, 94 დაცული ტერიტორია და 798 287 ჰექტარს შეადგენს. საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს 400-მდე რეინჯერი იცავს. მიმდინარე წელს, საიუბილეო თარიღის გამო, ჩვენი აქტივობები მთლიანად ლაგოდეხის და საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარების ისტორიას მიეძღვნება. ამ მიმართულებით, არაერთი კამპანიისა და ღონისძიების ჩატარება გვაქვს დაგეგმილი.

ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები, ისევე როგორც საქართველოს დანარჩენი დაცული ტერიტორიები, მუდმივად ვითარდება თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად. ინერგება ახალი სისტემები ბუნების დაცვის, თანამედროვე ტექნოლოგიებისა თუ ეკოტურიზმის განვითარების მიმართულებით.

საქართველოში, ეკოტურიზმი აქტიურად ვითარდება და სულ უფრო პოპულარული ხდება. შესაბამისად, ამ მიმართულებით, დაცული ტერიტორიების სააგენტო არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტი განხორციელებას გეგმავს. ახლო მომავალში, 18 ტერიტორიულ ადმინისტრაციაში, დაგეგმილია დამატებითი, 1145 კმ-იანი ეკოტურისტული ბილიკების ახალი ქსელის მოწყობა თანამედროვე ინფრასტრუქტურით. უნდა აღინიშნოს, რომ პროცესში მნიშვნელოვან დახმარებას გვინებს საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მუნიციპალური განვითარების ფონდი, რაც საშუალებას გვაძლევს უზრუნველყოთ თბილისის ეროვნული პარკის გა-

ნვითარება და თუშეთის, ფშავ-ხევსურეთისა და ყაზბეგის ეროვნული პარკების დამაკავშირებელი უმნიშვნელოვანესი ბილიკების მოწყობა.

თბილისის ეროვნულ პარკში დაგეგმილია ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება - მოწყობა ვიზიტორთა ცენტრები, მოხდება 300 კმ-მდე ბილიკების პროექტირება. ყოველივე ეს, თბილისის ეროვნულ პარკს კიდევ უფრო პოპულარულს და მიმზიდველს გახდის, ლაშქრობისა და ბუნებაში დასვენების მოყვარულებს კი, მრავალფეროვანი, საინტერესო და დაუვინყარი მოგზაურობის საშუალებას მისცემს.

საქართველოში მოლაშქრეთა ერთ-ერთ ყველაზე პოპულარულ ბილიკზე, რომელიც თუშეთის, ფშავ-ხევსურეთისა და ყაზბეგის ეროვნულ პარკებს აკავშირებს, დაგეგმილია 350 კმ-მდე საცხენოსნო და საფეხმავლო ბილიკების მოწყობა, რაც ვიზიტორებს შთამბეჭდავი მოგზაურობის და უნიკალური ბუნების გაცნობის არაჩვეულებრივ შესაძლებლობას მისცემს.

უნდა აღინიშნოს, რომ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ განხორციელებული პროექტები და აქტივობები ერთი მხრივ, ხელს უწყობს ჩვენი უნიკალური ბუნებისა და ბიომრავალფეროვნების დაცვა-შენარჩუნებას, ხოლო მეორე მხრივ, მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ქვეყნის, განსაკუთრებით კი, რეგიონების ეკოტურიზმის განვითარებაში და პოზიტიურად ისახება რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე - იზრდება დასაქმებული ადგილობრივების რიცხვი, უმჯობესდება მათი ცხოვრების პირობები და დონე.

იმედს ვიტოვებთ, რომ ეპიდემიოლოგიური ვითარება მალე გაუმჯობესდება და მომავალი წლები, ტურისტული თვალსაზრისით, აქტიური იქნება. საქართველოს დაცული ტერიტორიები კი, მზად არის კიდევ უფრო მეტი ვიზიტორს უმასპინძლოს, შესთავაზოს თანამედროვე სტანდარტების ინფრასტრუქტურა და მრავალფეროვანი სერვისი, რაც მათ დაუვინყარი და შთამბეჭდავი მოგზაურობის საშუალებას მისცემს.

ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო წითელი ნუსხის სახეობის, ნაკადულის ანუ მდინარის კალმახის გამრავლებასა და ბუნებაში აღდგენას ახორციელებს

გაცანით ინფორმაციას ნაკადულის კალმახის Brown Trout. Lat. Salmo Trutta. შესახებ: ნაკადულის კალმახი გავრცელებულია მთელ საქართველოში. იგი ცოცხლობს 20 წლამდე. ქვირითობს 2 წლის ასაკიდან. ქვირითობის პერიოდი - ნოემბერი, დეკემბერი, იანვარი. ქვირითობს მთის მდინარეებში. ინკუბაციის პერიოდი - 60-110 დღე. ბინადრობს მდინარეში, ტბაში, ზღვაში. ნაკადულის კალმახის უდიდესი ეგზემპლარი დაფიქსირდა 2021 წელს, ახალ ზელანდიაში და მისი წონა 20 კილოგრამს აღემატება.

საქართველოში ბინადრობს ნაკადულის კალმახის 4 ქვესახეობა:

- ინგლისურად - Brown Trout. (ლათინურად Salmo Trutta Labrax) გავრცელებულია დასავლეთ საქართველოს (შავი ზღვის აუზი) მდინარეებში. გადის ტბაში, ზღვაში.
- ინგლისურად - Brown Trout. (ლათინურად Salmo Trutta Rizensis) გავრცელებულია დასავლეთ საქართველოს ზოგიერთ მდინარეში. გასვლა ტბაში, ზღვაში დაფიქსირებული არ არის.
- ინგლისურად - Brown Trout. (ლათინურად Salmo Trutta Caspius) გავრცელებულია აღმოსავლეთ საქართველოს მდინარეებში. (მტკვრის, პირიქითა ალაზნის, ალაზნის, ივრის აუზი) გადის ტბაში, ზღვაში.
- ინგლისურად - Brown Trout. (ლათინურად Salmo Trutta Ciscaucasicus) გავრცელებულია აღმოსავლეთ საქართველოში (თერგის აუზი).

ბოლო წლებში, ქვეყნის განვითარებასთან ერთად, ჰესების მშენებლობის, ასევე ბრაკონიერების გამო, ნაკადულის ანუ მდინარის კალმახის პოპულაციები ძლიერ შემცირდა. 2006 წელს, სახეობა მოხვდა „წითელ ნუსხაში.“ მინიჭებული აქვს მონყვლადის კატეგორია. ჰესების მშენებლობა იწვევს სახეობის საიმეგრაციო მარშუტების წყვეტას, რის შედეგად ნაკადულის კალმახის ბუნებრივი გამრავლება ასეთ მდინარეებში შეუძლებელი გახდა. ევროპის არაერთ ქვეყანაში, ჰესების მშენებლობასთან ერთად ხდება პოპულაციის ხელოვნური გამრავლება და მდინარეთა გათევზიანება. მსგავსი ღონისძიების გარეშე საქართველოს მდინარეებში სახეობა დროთა განმავლობაში დაიკარგება.

ველური ბუნების სააგენტო 2016 წლის სექტემბრიდან ახორციელებს პროექტს, რომელიც საქართველოს „წითელი ნუსხის“ სახეობის, ნაკადულის კალმახის გამრავლებას ითვალისწინებს. სააგენტოს გეგმა წელიწადში ნახევარი მილიონი ლიფსიტის წარმოება და მდინარეების გათევზიანებაა.

ქარსაფარი ზოლების მოწყობა

რა არის ქარსაფარი

ქარსაფარი არის ხეების და ბუჩქების რამდენიმე რიგისგან შემდგარი ნარგაობა, რომელიც იცავს სხვადასხვა დანიშნულების სავარგულებს ქარისგან, ხოლო ნიადაგს ეროზიისგან. ქარსაფარებს ამენებენ ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლების, სოფლის მეურნეობის კულტურების უხვი მოსავლიანობის უზრუნველყოფისა და ბუნების სტიქიური მოვლენებისაგან მათი დაცვისათვის. სავარგულები პერიოდში, ქარის სიჩქარის შემცირებით, ქარსაფარი ზოლები ხელს უწყობენ ტენის შენარჩუნებას მომიჯნავე მიწებებზე, ხოლო ზამთარში - თოვლის საფარის შეკავებას და ამით, ნიადაგის ტენიანობის ზრდას.

რა თანაობა უნდა გავაუმჯობესოთ ქარსაფარები

ძლიერი ქარების მოქმედებით, ხშირია დამუშავებული ნიადაგების გამოშრობა და ჰუმუსიანი ფენის გადახვევა, რის გამოც იღუპება ნათესები. ასეთი ქარების გავლენით, ხეხილის ბაღებში ზიანდება ხის ვარჯი, ცვივა ფოთოლი, ყვავილი და ნაყოფი, ხოლო ჩაისა და ციტრუსების პლანტაციებში, მნიშვნელოვნად მცირდება მოსავალი. ერთწლიანი კულტურების განადგურება, ნიადაგის გაფანტვით და გამოშრობით ხდება.

ქარსაფარების მნიშვნელობა

- ამცირებს ქარის სიჩქარესა და ნიადაგის ეროზიას;
- იცავს ქარისადმი მგრძობიარე მცენარეებს;
- ამცირებს მოსავლის დანაკარგს (ქარი განაბნევს მარცვლებს);
- დადებით გავლენას ახდენს ჰაერისა და ნიადაგის ტემპერატურაზე (დაცულ ადგილას ნიადაგის ტემპერატურა შესაძლოა რამდენიმე გრადუსით მეტი იყოს ვიდრე დაუცველში);
- ზრდის ტენის ოდენობას;
- ქმნის დამატებით საკვებს ადამიანებისათვის (ხეხილი და კენკრა);
- ასრულებს ეკოლოგიური დერეფნის როლს და ქმნის საცხოვრებელს სასარგებლო მწერებისა და ფრინველებისთვის;
- აუმჯობესებს საცხოვრებელ და სამუშაო პირობებს სახლის გარშემო და ფერმაში;

- ამცირებს ცხოველების სიკვდილიანობას ცივ პერიოდში;
- წარმოადგენს ცხოველებისთვის საჩრდილობელს ცხელ ამინდში;
- იძლევა დამატებით საკვებს ცხოველებისთვის (ჩამოცვენილი ნაყოფები და ნასხლავი);
- წარმოადგენს ნექტრის წყაროს ფუტკრისთვის, რადგან მცენარეების უმეტესობა თაფლოვანია;
- ამცირებს ხმაურს, იცავს გარემოს დამაბინძურებლებისაგან (მტვერი, გამონახობი);
- ასრულებს ღობის ფუნქციას.

ქარსაფარი ზოლების გავლენით, მატულობს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობა. მაგალითად, ხორბლოვანების მოსავლიანობა დაცულ ფართობებზე, სხვადასხვა კლიმატური პირობების შესაბამისად, იზრდება 20%-დან 75%-მდე დაუცველთან შედარებით. დასავლეთ საქართველოში, ჩატარებული გამოკვლევებით დადგინდა, რომ ქარსაფარებით დაცულ ჩაის პლანტაციებში მოსავლიანობა იზრდება 55%-ით, ვიდრე დაუცველ ფართობებზე. ასევე, საუკეთესო შედეგს იძლევა ქარსაფარები ციტრუსოვანთა მოყინვისგან დასაცავად.

ქარსაფარი ზოლების მიმდებარე ნაკვეთებზე, მატულობს ჰაერის ფარდობითი და აბსოლუტური ტენიანობა, ეს ხელს უშლის მიწისპირა ჰაერის ფენების გამოშრობას. ქარსაფარი ზოლების გავლენით, ასევე მცირდება აორთქლება. დადგინდა, რომ ქარიან ადგილებში ქარსაფარი ზოლების გავლენით ზოლიდან 25 მ. მანძილზე, აორთქლება 25%-ით მცირდება ღია ფართობთან შედარებით. რამდენადაც მეტია ზოლის სიმაღლე, იმდენად უფრო მეტად უნარჩუნებს ზოლი ტენიანობას მომიჯნავე ფართობს.

ქარსაფარების სტრუქტურა და დიზაინი

ქარსაფარის უნივერსალური ტიპი არ არსებობს. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, აუცილებელია კონკრეტული ლანდშაფტის, არსებული კულტურებისა და კლიმატური პირობების შესატყვისი ქარსაფარის დაგეგმვა. ამრიგად, ქარსაფარის ფორმა და სტრუქტურა მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული კონკრეტულ ნაკვეთზე, გაშენებულ სასოფლო-სამეურნეო კულტურებსა და კლიმატურ პირობებზე.

ქარსაფარების დიზაინისთვის მნიშვნელოვანია - ნარგაობის სიმაღლე, სიმჭიდროვე, შემადგენლობა, ორიენტაცია, სიგანე და სიგრძე. ქარსაფარების დიზაინი მოითხოვს, რომ მის შემადგენლობაში გამოყენებული იყოს სხვადასხვა სახეობის ხე-მცენარე ზრდის სხვადასხვა ტემპებით, რაც უზრუნველყოფს ვარჯის შეკრულობას ხანგრძლივი დროის განმავლობაში. სასურველია მონაწილეობდეს ფოთლმცვენი და მარადმწვანე სახეობები სხვადასხვა რიგებში და აუცილებლად ბუჩქები, რაც განაპირობებს ქარსაფარის ფუნქციონირებას მთელი წლის განმავლობაში.

ქარსაფარის მოწყობისთვის სასურველია მცენარეების დარგვა პირამიდული პრინციპით. იარუსისებრი ნარგაობათა სისტემა ყველა მცენარეს შესაძლებლობას უქმნის, რომ მათთვის თანაბრად მისაწვდომი იყოს სინათლე და საკვები ნივთიერებები. ქარსაფარები სტრუქტურულად არის **ქარგამბარა** (მკვრივი), **ნახევრად ქარგამბარა** (აუფრული) და **ქარგამბარა**.

ქარგამბარა ქარსაფარი ზოლი მთლიანად შეკრული, მკვრივი ნარგაობაა, რომელშიც ჰაერის ნაკადი ვერ გადის (ან გადის ძალიან სუსტად). საშუალო სიძლიერის ქარის დროს, ასეთი ზოლის შიგნით იქმნება სრული სიმუდროვე. გარეგნულად ქარგამბარა ზოლი სინათლე არ გადის, იგი შეფოთლილ მდგომარეობაში მთლიანად მწვანე კედელია.

ქარსაფარი ზოლი, როგორც წინააღმდეგობა, დახვდება ქარს, ხელს უწყობს მიწის ზედაპირთან ჰაერის ნაკადის დაგროვებას და ერთგვარ შეგუებას. ამ დროს, ქარის მხრიდან იქმნება მაღალი წნევა. რამდენადაც უფრო მკვრივი და ქარგამბარა ზოლი, იმდენად უფრო დიდია ზოლის ზემოდან ჰაერის ნაკადის დაშვების კუთხე ზოლის მყუდრო მხარეს. ამავე დროს, უფრო სწრაფად და მკვეთრად აღიდგენს ქარი თავის იმ სიჩქარეს, რაც მას ჰქონდა ქარსაფართან მიახლოებამდე.

ნახევრად ქარგამბარა - აუფრული სტრუქტურის ქარსაფარი ზოლი უფრო ნაკლებად შეკრულია, ვიდრე ქარგამბარა, რის გამოც საშუალო სიძლიერის ქარი მასში გადის ისე, რომ მისი სიჩქარე კი კლებულობს, თუმცა ინარჩუნებს თავის ძირითად მიმართულებას. გარეგნულად, აუფრული სტრუქტურის ქარსაფარი

რი ზოლის მთელ პროფილზე, სინათლის გამონაშუქები დაახლოებით თანაბრად არის განაწილებული.

ასეთი სტრუქტურის ზოლი, ქარგამბარა ზოლთან შედარებით, ქარს უფრო თავისუფლად ატარებს და ზოლთან იქმნება ჰაერის ნაკლები დაწოლა, რაც ქარის სიჩქარეს უფრო ნაკლებად ამცირებს. ქარის სიჩქარის ყველაზე მეტი შემცირების ზონა, შემჩნეულია ზოლის საქარო მხრიდან 3-4H მანძილზე (H - ქარსაფარი ზოლის სიმაღლე). ასეთი ზოლის შიგნით, ქარის ნაკადის სიჩქარე კლებულობს 40%-მდე. ზოლიდან გასვლის შემდეგ, ქარის სიჩქარის კლება კიდევ გრძელდება. აქ მყუდრო ზონა ვრცელდება 5-10H მანძილზე, შემდეგ კი, იწყება ქარის სიჩქარის არა მკვეთრი, არამედ თანდათანობით მატება და ზოლიდან 20-25 H მანძილზე, ქარის სიჩქარე უკვე აღწევს საწყისი სიჩქარის 85%-ს. ამ მანძილის შემდეგ, ქარი აღიდგენს იმ სიჩქარეს, რაც მას ღია მიწაზე ჰქონდა.

აუფრული ქარსაფარი უფრო კარგი დამცავია მიწისფრების, ვიდრე ქარგამბარა. რაც უფრო ვშორდებით ქარსაფარ ზოლს, მით უფრო ნაკლებად დაცულია მიწისფრები. ამიტომ ქარსაფარ ზოლებს შორის მანძილების დადგენა, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანია მათი მოწყობისას.

ქარგამბარა სტრუქტურის ქარსაფარი, როგორც სახელწოდება გვიჩვენებს, ისეთი ზოლია, რომელიც ატარებს ქარს, ამასთან, ასეთ ზოლს აქვს სინათლისა და ქარის გამტარი უფრო დიდი ზომის ფანჯრები. ასეთ ზოლებს არ აქვთ ქვეტყე და ზოლის ქვედა ნაწილში, ქარი გადის შიშველ ღეროებს შორის.

ქარგამბარა ზოლის წინ ქარის სიჩქარის შემცირების ზონა ასევე ნაკლებია, ვიდრე ქარგამბარა ზოლთან. აქ ქარის ნაკადი ორად ნაწილდება: ნაკადის ქვედა ნაწილი გადის ხეების ღეროებს შორის, ზედა ნაწილი კი, ვარჯებს გადაუვლის. წყნარი ზონა იქმნება ზოლის ნაპირიდან 5-10H მანძილზე, სადაც ქარის სიჩქარე ეცემა 40-60%-ით, შემდეგ კი თანდათანობით ისევ მატულობს. ამდენად, ქარსაფარი ზოლების სტრუქტურა განისაზღვრება მათი ქარგამბარაობის ხარისხით და ძირითადად, დამოკიდებულია ნარგაობის შეკრულობაზე, ზოლის სიგანეზე, სიმაღლეზე, შემადგენლობაზე, სართულიანობაზე და სხვ.

მნიშვნელოვანია, რომ ქარის სიჩქარის შემცირება ბევრად არის დამოკიდებული დაცვითი ტყის ზოლის სიმაღლეზე. რამდენადაც მეტია ზოლის სიმაღლე, მით უფრო მეტ მანძილზე ვრცელდება ქარსაფარის დაცვითი გავლენა.

ქარსაფარი ზოლების განლაგება ფართობზე

ქარსაფარი ზოლების მოწყობისას, საჭიროა გაშენდეს მთავარი და დამატებითი ზოლები. მთავარი ზოლების გაშენება ხდება ქარის მიმართულების მართობულად, ხოლო დამატებითი - მთავარი ზოლის პერპენდიკულარულად და ქარის მიმართულების გასწვრივ. ზოგჯერ, საჭირო ხდება ძირითადი ზოლების მიმართულების ცვლილება ადგილობრივი პირობების (რელიეფის) გათვალისწინებით, რაც დასაშვებია 30-45°.

ქარსაფარების მოწყობა საქართველოს პირობებისთვის

საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების რაოდენობა შეზღუდულია, როგორც მცირემნიშნა ქვეყანაში, ამიტომ მნიშვნელოვანია საპეტარო მოსავლის ზრდა. აღნიშნული პრობლემის გადაჭრაში, დიდი როლი მიუძღვის ქარსაფარი ზოლების არსებობას, რადგან სასოფლო სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობის ზრდის ერთ-ერთ ძირითად რეზერვად ითვლება ქარისმიერი და წყლისმიერი ეროზიის აღკვეთა და ქარებისა და გვალვების მავნე ზემოქმედების შემცირება აგრომეტეველობის მეთოდებით. სწორად დაგეგმილი და მოწყობილი ქარსაფარი ზოლები, ზრდის ნიადაგის და ჰაერის ტენიანობას, აწესრიგებს წყლის რეჟიმს, იქმნება თოვლის დაგროვებისა და ფართობზე თანაბარი განაწილების საშუალება, იცავს ქარებისგან და საბოლოოდ, რეგულარული მოსავლის მიღებას ემსახურება.

ქარსაფარების გაშენების დაგეგმვისას, უნდა იქნას გათვალისწინებული მანძილი დამცავ ზოლსა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებს შორის. სასოფლო-სამეურნეო ნარგავების დაჩრდილვის თავიდან ასაცილებლად, ეს მანძილი საშუალოდ, 8-10 მ-ს უნდა შეადგენდეს.

ქარსაფარ ზოლებში შირიკული სახეობები უნდა ხასიათდებოდეს

- ადგილობრივ კლიმატურ პირობებთან კარგი შეგუებით;
- სწრაფი ზრდით;
- სიცოცხლის დიდი ხანგრძლივობით;
- კარგი ტანით და მყარი ვარჯით;
- არ უნდა ჰქონდეთ ფესვიდან ამონაცარი;

• არ უნდა ჰყავდეთ სასოფლო-სამეურნეო კულტურებთან საერთო მავნებლები და დაავადებები.

აღმოსავლეთ საქართველოში რეკომენდაბულია ხისა და ბუჩქის შიმდევი სახეობები

მუნიციპალიტეტები - ხაშური, ქარელი, გორი, ცხინვალი, კასპი.

მდინარეების მტკვრის, არაგვის, ქსნის, ფრონასა და ლიახვის აუზში დასარწყავ ფართობებზე ძირითადი ზოლების წამყვანი სახეობებია: ალვის ხე, კანადური ვერხვი, ევროპული ნაძვი, გრძელყუნა მუხა, თელა, ნეკერჩხალი, მინდვრის ცაცხვი, იფანი. განივი ზოლებისთვის დამატებით - თუთა, კაკალი, პანტა, ქვეტყის შემქმნელი სახეობებიდან - შინდი, ჯონჯოლი, ტყემალი, ხოლო განაპირა ზოლებისთვის ფშატი.

ურწყავ ფართობზე, ძირითადი ზოლების წამყვანი სახეობებია: ქართული მუხა, თელა, მინდვრის ნეკერჩხალი. განივი ზოლებისთვის, დამატებით: თუთა და პანტა; ქვეტყის შემქმნელი სახეობებიდან როგორც ძირითად, ასევე განივ ზოლებში დასაშვებია - შინდი, ზღმარტლი, ტყემალი; ნაპირებზე - ფშატი და ბერყენა.

მუნიციპალიტეტები: მცხეთა, სამგორი, საგარეჯო, სიღნაღი, დედოფლისწყარო, მარნეული, ბოლნისი.

სარწყავი ფართობების და პირველი ტერასა მდინარეების (მტკვარი, არაგვი, ხრამი, ალგეთი, ალაზნი) აუზებში ძირითადი ზოლების წამყვანი სახეობებია: ალვის ხე, კანადური ვერხვი, კვიპაროსი, ქართული მუხა, გრძელყუნა მუხა, თელა, მინდვრის ნეკერჩხალი, ცაცხვი, იფანი. განივი ზოლებისათვის, დამატებით - თუთა, კაკალი, პანტა. ქვეტყის სახეობებიდან როგორც ძირითადი, ისე განივი ზოლებისთვის: შინდი, ჯონჯოლი, ტყემალი, თხილი, ნაპირებზე - ფშატი.

ნდი, ჯონჯოლი, ტყემალი, თხილი, ნაპირებზე ბრონეული, ფშატი.

ურწყავი ფართობები

ზღვის დონიდან 300 - 500 მ-ზე, ძირითადი ზოლების წამყვანი სახეობებია: აკაკი, კვიპაროსი, ქართული ნეკერჩხალი, კვიპაროსები. განივი ზოლებისთვის, დამატებით - ნუში.

ზღვის დონიდან 500-1000 მ-ზე, ძირითადი ზოლების წამყვანი სახეობებია: ქართული მუხა, შავი ფიჭვი, მინდვრის ნეკერჩხალი, თელა, კვიპაროსი, იაპონური სოფორა. განივი ზოლებისათვის, დამატებით - თუთა და პანტა. ქვეტყის სახეობებიდან ძირითად და განივ ზოლებში - შინდი, ზღმარტლი, ტყემალი. განაპირა ზოლებში - ფშატი და კვრინჩხი.

მუნიციპალიტეტები - ნალკა, ახალქალაქი, ყაზბეგი

სარწყავ ფართობებსა და მდინარეების ფარავანისა და ხრამის აუზების პირველ ტერასებზე ძირითადი ზოლების წამყვანი მცენარეებია: აღმოსავლური მუხა, კანადური ვერხვი, არყი, კავკასიური ფიჭვი, ევროპული ნაძვი, მაღალმთის ნეკერჩხალი. განივი ზოლებისთვის, ზღვის დონიდან 1800-1900 მ-ზე, დამატებით - პანტა. ქვეტყიდან - თხილი.

ურწყავი ფართობებისთვის ძირითადი ზოლების წამყვანი მცენარეებია: აღმოსავლური მუხა, მაღალმთის ნეკერჩხალი, არყი, კავკასიური ფიჭვი. განივი ზოლებისთვის - პანტა. ქვეტყიდან - თხილი.

აღმოსავლეთ საქართველოს რაიონებში, დამლაშებული ნიადაგებისათვის რეკომენდებულია შემდეგი სახეობები: ძირითადი ზოლებისათვის: ელდარის

ფიჭვი, თელა, გლედიჩია, იაპონური სოფორა, აკაცია. განივი ზოლებისათვის, დამატებით - თუთა, ქერამი. ქვეტყიდან - ქალაფშატი, ბრონეული, ამორფა, ხეპილპილა, იალღუნი, კურდღლისცოცხა.

დასავლეთ საქართველოში ქარსაფარი ზოლების გასაშენებლად რეკომენდაბულია შიმდევი სახეობები

დეგრადირებული ნეშომპალაკარბონატული ნიადაგებისთვის: ჰორიზონტალური კვიპაროსები, შავი ფიჭვი, ევროპული ნაძვი, კანადის ვერხვი, ალვის ხე, აღმოსავლეთის ქადარი, კაკალი და თუთა;

ალუვიური, ნითელ-მინა, ყვითელმინა ენური და ყომრალი ნიადაგებისთვის: კრიპტომერია, კვიპაროსი, შავი ფიჭვი, ლავზონის კვიპაროსი, ევროპული ნაძვი, ჰიმალაის ნაძვი, კანადური ვერხვი, ცაცხვი, კაკალი, თუთა, ნაძვი, ტყემალი, ჯონჯოლი, შინდი, თხილი.

ქარსაფარი ზოლების გაშენებისთვის და ნორმალური ზრდა-განვითარებისთვის, მცენარეების სპეციფიკური შერჩევის გარდა (იგულისხმება ნიადაგური და კლიმატური პირობები), აუცილებელია ნიადაგის წინასწარი დროული დამუშავება, რაზედაც დამოკიდებულია ნარგავის გახარება, კარგი ზრდა და ქარებისგან სწრაფი დაცვა. წინვოვან მცენარეთა დარგვა, დაცვით ტყის ზოლებში, რეკომენდებულია ძირითადად, გაზაფხულზე. შემოდგომით დარგვა რეკომენდებულია მხოლოდ მაშინ, როდესაც ნიადაგის ტენიანობა მაღალია. ფოთლოვანი სახეობების დარგვა შეიძლება როგორც გაზაფხულზე, ასევე შემოდგომაზე.

საქართველოს მასშტაბით, მიმდინარე წელს ატმოსფერული ჰაერის სადგურების რაოდენობა გაორმაგდება

საქართველო, ისევე, როგორც რეგიონის ბევრი სხვა ქვეყანა, ჰაერის დაბინძურების კუთხით მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე დგას. ქვეყნისთვის პრიორიტეტულია „მწვანე ეკონომიკის“ კონცეფციის განხორციელება, რომლის განუყოფელ კომპონენტს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის დაცვა და გაუმჯობესება წარმოადგენს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოს ეროვნული სააგენტო ქვეყანაში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გაუმჯობესების მიმართულებით აგრძელებს მუშაობას.

საქართველოში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი ავტომატური სადგურების, ინდიკატორული გაზომვების, ასევე, სინჯების აღებისა და ლაბორატორიული ანალიზების საშუალებით ხორციელდება.

ქვეყნის მასშტაბით, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი ავტომატური სადგურების საშუალებით ხორციელდება, მათ შორის 4 ქალაქშია განთავსებული. აღნიშნული სადგურების მეშვეობით განისაზღვრება შემდეგი კომპონენტები: მყარი ნაწილაკები (PM2.5 და PM10), გოგირდის დიოქსიდი (SO2), აზოტის დიოქსიდი (NO2), ოზონი (O3) და ნახშირბადის მონოქსიდი (CO).

აღსანიშნავია, რომ ბოლო წლების განმავლობაში, გარემოს ეროვნული სააგენტო ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის დადგენის მიზნით, საქართველოს 25 ქალაქში ატარებს ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ინდიკატორულ გა-

ზომვებს, რისი საშუალებითაც განისაზღვრება აზოტის დიოქსიდის, ოზონისა და ბენზოლის შემცველობა. სინჯები ანალიზისთვის იგზავნება დიდი ბრიტანეთსა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს აკრედიტირებულ ლაბორატორიაში. მიღებული შედეგები კი, თავსდება ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის პორტალზე www.air.gov.ge.

ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანია ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის კარგად განვითარებული სისტემის დანერგვა, რათა მოხდეს ჰაერის დაცვის ეფექტიანი პოლიტიკის შემუშავება და დაინტერესებული მხარეების ინფორმირება არსებული მდგომარეობის შესახებ.

სწორედ ამ მიზნით, 2022 წელს, გარემოს ეროვნულ სააგენტოს, შვედეთის საერთაშორისო განვითარების თანამშრომლობის სააგენტოს (Sida) პროგრამის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის 8 ავტომატური და 1 მობილური სადგური გადმოეცემა. პროექტის ღირებულება 2 000 000 ევროს შეადგენს და მოიცავს 3 მიმართულებას: ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ქსელის გაფართოება, ჰაერის ხარისხის მონიტორინგზე პასუხისმგებელი თანამშრომლების შესაძლებლობების გაზრდა და ჰაერის ხარისხის საკითხებზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

SIDA-ს პროექტის ფარგლებში, 8 ახალი სადგურისა და 1 მობილური სადგურის ამოქმედება უმნიშვნელოვანესი წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება საქართველოში ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გაუმჯობესების მიმართულებით.

„უკანასკნელ წლებში პრიორიტეტულ მიმართულებად იქცა ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი, რასაც მოწმობს სადგურების და გაზომვების რაოდენობის ზრდა. წელს, შვედეთის მთავრობის მხარდაჭერით, ამ სადგურების რაოდენობა გაორმაგდება, რაც საშუალებას მოგვცემს, მნიშვნელოვნად გავაძლიეროთ ჰაერის ხარისხზე დაკვირვების მონიტორინგის სისტემა. აღსანიშნავია, რომ გაზომვები მიმდინარეობს ეროვნული ნორმატივების და ევროკავშირის დირექტივის შესაბამისად. ასევე, მნიშვნელოვანია, სააგენტოს თანამშრომელთა ტრენინგები, რათა თანამედროვე სისტემების მაღალკვალიფიციური მომსახურება განხორციელდეს“, - განაცხადა გარემოს ეროვნული სააგენტოს გარემოს დაბინძურების დეპარტამენტის უფროსმა, მარინე არაბიძემ.

გარემოს ეროვნული სააგენტო აქტიურად აგრძელებს თანამშრომლობას საერთაშორისო დონორ ორგანიზაციებთან ქვეყანაში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გაუმჯობესების მიმართულებით.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, ნადირობის სეზონის განმავლობაში, უკანონო ნადირობის 125 ფაქტი გამოავლინეს

28 თებერვალს გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობის სეზონი დასრულდა. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი მოსახლეობას აფრთხილებს, რომ გადამფრენ ფრინველებზე ნადირობა პირველი მარტიდან იკრძალება.

აკრძალულ პერიოდში ნადირობა 150-დან 3000 ლარამდე ოდენობის საჯარიმო სანქციას და მოპოვებული ობიექტის კონფისკაციას ითვალისწინებს. ფრინველის უკანონოდ მოპოვების შემთხვევაში, საჯარიმო თანხას გარემოსთვის მიყენებული ზიანის თანხაც ემატება. თუ მოპოვებული ნადირევით გარემოს მნიშვნელოვანი ზიანი მიადგა, პირის მიმართ, შესაძლოა, სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საკითხი დადგეს.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლები ნადირობის სეზონის განმავლობაში - 2021 წლის 28 აგვისტოდან 2022 წლის 28 თებერვლის ჩათვლით, ნადირობის წესების დარღვევის გამოვლენისა და უკანონო ნადირობის აღკვეთის მიზნით, საქართველოს მასშტაბით, 24-საათიან გაძლიერებულ კონტროლს ახორციელებდნენ და უკანონო ნადირობის 125 ფაქტი გამოავლინეს. მათგან 2 ფაქტი სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნებს შეიცავს.

უკანონო ნადირობის ყველაზე მეტი, 68 ფაქტი დაფიქსირდა დასავლეთის რეგიონული სამმართველოს სამოქმედო ტერიტორიაზე. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის თანამშრომლებმა კახეთში უკანონო ნადირობის - 17, ქვემო ქართლში - 12, სამცხე-ჯავახეთში - 8, გურიაში - 5, აჭარაში - 5, სამეგრელო-ზემო სვანეთში - 3, შიდა ქართლში - 2 და რაჭა-ლეჩხუმი ქვემო სვანეთში - 2 ფაქტი გამოავლინეს.

უკანონო ნადირობის ფაქტები გამოვლენილია დედაქალაქშიც. ნადირობის სეზონის განმავლობაში, თბილისში 3 სამართალდარღვევა დაფიქსირდა.

გამოვლენილი სამართალდარღვევებიდან, 63 შემთხვევაში, სამართალდარღვევები გარემოდან გადამფრენი ფრინველების ამოღებაზე დაწესებული მოსაკრებლის გადახდის დამადასტურებელი ქვითრის გარეშე ნადირობდნენ, 42 მონადირეს დაურეგისტრირებელი სანადირო იარაღი აღმოაჩნდა, ნადირობის ობიექტებისთვის მიკუთვნებულ ცხოველთა სამყაროს ობიექტებზე (გარდა გადამფრენი ფრინველებისა) ნადირობისას, ნადირობის წესები დარღვია 10-მა მონადირემ, გადამფრენ ფრინველებზე ქალაქის ან მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ოთხმა მონადირემ და დაცულ ტერიტორიებზეც ოთხმა მოქალაქემ.

სეზონის განმავლობაში დაფიქსირდა

უკანონო საშუალებით, ხელნაკეთი მოწყობილობით (ე.წ. მანოკი) ნადირობის ფაქტებიც. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, 2021 წლის 28 აგვისტოდან 2022 წლის 28 თებერვლის ჩათვლით, ქვეყნის მასშტაბით, 31 ე.წ. „მანოკი“ ამოიღეს.

სეზონის განმავლობაში, უკანონოდ მოპოვებული ბუნებრივი რესურსის რაოდენობა 21 ერთეულს შეადგენს. მოქალაქეებმა უკანონოდ მოინადირეს დათვი, შველი, კურდღელი, მელა, გარეული ღორი, ხოხობი, კაკაბი და ტყის ქათამი.

მთელი წლის განმავლობაში, ნადირობისას აკრძალულია: მცენარეული საფარის დანვა; გარეულ ფრინველთა კვერცხის შეგროვება და გაყიდვა;

ცხოველთა ბუდეების, ბუნაგების, საცხოვრებელი ადგილების მოშლა ან განადგურება; ცხოველთა მასობრივი მოპოვების საშუალებებით - ყოველგვარი კუსტარული ან ქარხნული წესით დამზადებული ბადეებით, ხაფანგებით, მარყუებით, აგრეთვე ორმოებით, სარეგავებით (სარეჯგვლებით), ხმოვანი სიგნალების გამომცემი ელექტრონული (მათ შორის, ავტონომიურ კვების წყაროზე მომუშავე) მოწყობილობების მეშვეობით ფრინველის მოზიდვა, სანამლავით, სანადირო იარაღზე დამონტაჟებული რეფლექტორებით, ასაფეთქებელი საშუალებების გამოყენებით,

თოფებისა და სხვა თვითმსროლელი იარაღების დაგუშავება; ნადირობა ან /და ცხოველთა მოპოვება (დაჭერა) თვითმფრინავიდან, ვერტმფრენიდან, ავტომობილიდან, მოტოციკლიდან, კატარლებიდან, ძრავიანი ნავებიდან და სხვა მოტორიანი სატრანსპორტო საშუალებებიდან, მათ შორის, ღამით განათებული ფარებისა და პროექტორების მეშვეობით, ცხოველთა დევნა სატრანსპორტო საშუალებებით, წყალმცურავ ფრინველებზე ნადირობა ძრავაგამოურთველი მოტორიანი ნავებიდან და კატერებიდან (მოპოვება დევნით), ასევე ნადირობა ღამის ცეცხლის დანთებით; სტიქიური უბედურებების (წყალდიდობა, ხანძარი, დიდი თოვლი და სხვა) დროს დაუძღვრებული ცხოველების მოპოვება, აგრეთვე მათზე ნადირობა წყალში გადასვლისას ან სხვა დაბრკოლებების გადალახვისას, მათ შორის, სტიქიური უბედურებისაგან თავის დაღწევის დროს.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი მოქალაქეებს მოუწოდებს, კანონდარღვევის დაფიქსირების შემთხვევაში, მიმართონ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ცხელ ხაზს - 153 (ინდექსის გარეშე, ზარი უფასოა, ანონიმურობა დაცულია), რათა დეპარტამენტის შესაბამისმა რეგიონულმა სამმართველომ მყისიერი რეაგირება მოახდინოს.

საღებავი სარეველა მცენარეები

მცენარეული საღებავების გამოყენებას დიდი ხნის ისტორია აქვს. საერთაშორისო ბაზარზე, მცენარეული საღებავებით შეფერილ პროდუქციას, სინთეტიკური საღებავებით შეფერილ პროდუქციასთან შედარებით, დიდი უპირატესობა ენიჭება. მცენარეული საღებავები შედგება სხვადასხვა ნივთიერებისგან, რომლებიც წარმოადგენს რთული საღებავი პიგმენტების წარმომადგენს.

მცენარეთა სამყაროში საღებავი პიგმენტები ფართოდაა გავრცელებული. მოსახლეობის მიერ ქსოვილებისა და ტყავის შესაღებად გამოიყენება სხვადასხვა მცენარე, მათ შორის, სარეველებიც. საღებავად გამოიყენებული მცენარეები იყოფა სხვადასხვა ჯგუფად ფერების მიხედვით (წითელი, ყვითელი, ლურჯი, იისფერი, შავი, ყავისფერი, მწვანე ფერის მომცემი სარეველა მცენარეები).

ორკბილა - BIDENS TRIPARTITA L.

ერთწლიანი, ბალახოვანი სარეველაა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან. ფესვი - მთავარღერძა, ძლიერ დატოტვილი, წვრილი; ღერო - ერთეული, სწორმდგომი, მოწითალო, 60-90 სმ; ფოთლები - მოპირდაპირე, მოკლე ყუნწით, სამწკვირვანო, ლანცეტისებური, კიდედაკბილული, შიშველი მუქი მწვანე; ყვავილედი - კალათა, 1.5 მმ დიამეტრის, ყვავილი ყვითელი, ყვავილობს ივნისის ბოლოდან სექტემბრამდე; თესლურა - უკუკვერცხისებრი, ყავისფერი, 2 ქაცვით, ჭიბი შეჭყლეთილი, ოვალური, სიგრძე ქაცვების გარეშე 5-8 მმ, სიგანე 2-3 მმ, ქაცვების სიგრძე 3-4 მმ, თესლი მწიფდება სექტემბრის ბოლოს ოქტომბერში, ერთ მცენარეზე ვითარდება 250 თესლი. შესაღებად გამოიყენება ღერო და ფოთლები, მიიღება ყვითელი და ნარინჯისფერი საღებავი.

ბირკაპა - AGRIMONIA EUPATORIA L.

მრავალწლიანი ბალახოვანი მცენარეა ვარდისებრთა ოჯახიდან; აქვს სქელი, მოკლე ფესურა; ღერო - მარტივი, მსხვილი, მცირედ დატოტვილი, სიგრძე 30-100 სმ; ფოთლები - რთული, კენტფრთისებრი; ყვავილედი - თავთავისებური მტევანი, ყვავილი მოკლყუნწიანი, ყვითელი, ყვავილობს ივნის-აგვისტოში; თესლურა - უკუკონუსისებრი, დაღარული, დაფარული ბუსუსებით, ყავისფერი ან მონაცრისფრო-მწვანე, ბუსუსები ღია ყვითელი ფერის, თესლის სიგრძე 4-6 მმ, სიგანე 3-5 მმ, ერთ მცენარეზე ვითარდება 200 თესლი. პრაქტიკაში მოსახლეობა იყენებს, როგორც ტყავის გამოსაქნელ ყვითელ საღებავს.

დიფი - HERACLEUM DISSECTUM L.

მრავალწლიანი, მსხვილბალახოვანი მცენარეა ქოლგოსანთა ოჯახიდან, დაფარულია უხეში ბუსუსებით. ფესვი - მთავარღერძა, ვრცელდება 2 მ-მდე; ღერო - მსხვილი, დაღარული; ფოთლები - ღეროს ძირში გრძელყუნწიანი და ფრთისებრდანაკვეთილი, ზედა ფოთლები ზოგჯერ მარტივია; ყვავილი - თეთრი, მსხვილი, დიამეტრით 50-80 სმ; ნაყოფი - უკუკვერცხისებრი, ორწლიანი თესლურა, სიგრძე 10-12 მმ, სიგანე 8 მმ, მომწიფებისას ორ ნაწილად იყოფა. დიფის ფოთლებსა და ყვავილებს იყენებენ სამღებრო საქმეში, როგორც შალეულის, ასევე ბამბეულის და აბრეშუმის ქსოვილების ყვითლად შესაღებად.

ონტკოფა, ღუღუბო - PHYSALIS ALKEKENGI L.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა ძალყურძენასებრთა ოჯახიდან. ღერო - სწორმდგომი, ზედა ნაწილში დატოტვილი, შიშველი ან შებუსული, სიმაღლით 20-100 სმ სიმაღლის; ფოთლები - გულისებრი, ყუნწიანი, მორიგეობით ან მოპირდაპირედ განლაგებული, საკმაოდ დიდი ზომის; ყვავილი - მარტოული, ილიური, მოთეთრო; ნაყოფი - სფეროსებრი, კაშკაშა ნარინჯისფერი, პრიალა კენკრაა, თესლი თირკმლისებური.

სამღებრო საქმეში ონტკოფას ნაყოფს ხმარობენ აბრეშუმის ქსოვილების ყვითლად და ნარინჯისფრად შესაღებად.

ენდრო - RUBIA IBERICA (FISCH.) C. KOCH.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა ენდროსებრთა ოჯახიდან; ფესურა - გრძელი, ჰორიზონტალური, დატოტვილი, ცილინდრული, გარედან მოწითალო - წაბლისფერი, ფესვები - ზედაპირული, დატოტვილი, ცილინდრული; ღერო - ოთხწახნაგოვანი, წიბოებზე ეკლებით, სიმაღლით 30 სმ - 1.5 მ-ს აღწევს; ფოთლები - ღეროზე რგოლებადაა განლაგებული, თითო რგოლში 4-6 ცალია განლაგებული, სიგრძე - 10 სმ, სიგანე - 3 სმ, ლანცეტა; ყვავილები - წვრილი, მომწვან-

წო - ყვითელი, ფოთლების იდლებში ამოსულ დატოტვილ ნახევრად ქოლგა ყვავილედადაა შეკრებილი, ყვავილობს ივნისიდან; ნაყოფი - წვნიანი, მრგვალი, 1-2 კურკით, დანაოჭებული, მუქი ყავისფერი, შავი, ზემოდან - ამობურცული, ქვედა მხრიდან - შეჭყლეთილი, დიამეტრით 2.5-4 მმ, მწიფდება აგვისტოში.

ენდრო შეიცავს ანილინის ჯგუფის საღებავებს, ინას, ალიზარინს, ამზადებენ ალიზარინის მელანს - ლითოგრაფისთვის; ღერო-ფოთლებისგან მიიღება ყვითელი საღებავი, ფესვებიდან - წითელი; იხმარება ქსოვილების - შალეულის, აბრეშუმის შესაღებად, იღებენ თმასაც, საღებავს იყენებენ მეცნიერული მიზნისთვისაც, ძვლის ზრდაზე დასაკვირვებლად, რისთვისაც ღებავენ ძვლოვან ქსოვილებს.

კატარძალა - ANCHUSA ITALICA RETZ.

ორ ან მრავალწლიანი ბალახოვანი მცენარეა ლაშქარასებრთა ოჯახიდან; მთელი მცენარე უხეში ჯაგრითაა შებუსული; ღერო დატოტვილი, 20-100 სმ სიმაღლის; ფოთლები ოვალური ან მოგრძო-ლანცეტაა, ქვედა ფოთლები ყუნწიანია, ზედა - მჯდომარე; ყვავილი მწვანე-მოლურჯო ფერისაა, შეკრული მტევან ყვავილედად, ყვავილობს მაის-აგვისტოში; კაკლუჭა - მოღუნული კვერცხისებური, ნაოჭიანი ზედაპირით, მწიფდება ივნისიდან. სამღებრო საქმეში გამოიყენება ფესვები, მიიღება წითელი ფერის საღებავი.

ყანის ჩიბისთვალა - ASPERULA SETOSA JAUB. ET SPACH. (ASPERULA ARVENSIS GROSSH.)

ერთწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა ენდროსებრთა ოჯახიდან. ღერო სწორი ან ფუძესთან დატოტვილი, ოთხწახნაგიანი, შეუბუსავი, 20-40 სმ სიმაღლის; ფოთლები ლანცეტისებრი ან მოგრძო ხაზურა; ყვავილები ცისფერი, იშვიათად თეთრი; ნაყოფი მომრგვალო, ორბუდიანი, მშრალი კაკლუჭა, მოყავისფრო, ბორცვიანი ზედაპირით, დიამეტრი 1.75-2.25 მმ, თესლი ნაყოფის ფორმის. ფესვები გამოიყენება სამღებრო საქმეში, მიიღება წითელი ფერის საღებავი.

თავსისხლა - SANGUISORBA OFFICINALIS L.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა ვარდისებრთა ოჯახიდან; ფესურა - სქელი, ჰორიზონტალური, სიგრძე 12 სმ, ხისმაგვარი, მრავალი გრძელი, წვრილი ფუნჯა ფესვებით; ღერო - სწორმდგომი, დატოტვილი, ღრუიანი, სიმაღლით 20-100 სმ; ფოთლები - კენტფრთართული 7-25 ფოთოლაკით, ფოთოლაკები წაგრძელებულია, ხერხისმაგვარად დაკბილული ფოთლები ზემოდან მუქი მწვანე, ქვემოდან - ღია მწვანე ფერისაა, ღეროს ფოთლები მჯდომარეა, მუქი წითელი; ყვავილები - მუქი წითელი, წვრილი, ოვალურ თავაკებშია შეკრებილი, ყვავილობს ივნის-აგვისტოში; ნაყოფი - 3-3.5 მმ სიგრძის, ყავისფერი, მწიფდება აგვისტო-სექტემბერში. ფესვები გამოიყენება სამღებრო საქმეში, მიიღება შავი ფერის საღებავი.

კურდლისცოცხა - GENISTA TINCTORIA L.

ბუჩქისებური, შხამიანი, ფესურიანი სარეველაა პარკოსანთა ოჯახიდან; ფესურა - დატოტვილი, ხისებური; ღერო - დატოტვილი, სწორმდგომი, ტოტები ზემოთ მიმართული; ფოთლები - ხაზურა ან ლანცეტისებური, მორიგეობით განლაგებული, კიდე მთლიანი; ყვავილედი - მტევნისებური, ყვითელი ფერის, ყვავილობს ივნის-ივლისში; ნაყოფი - ბრტყელი, ოდნავ მოხრილი პარკი, სიგრძე 3 სმ, თესლი მოშავო-ყავისფერი, ელიფსური, პრიალა, მწიფდება აგვისტო-სექტემბერში. ფოთლები და ყლორტები გამოიყენება სამღებრო საქმეში მწვანე ფერის მისაღებად.

ძაღლის ქინძი - AETHUSA CYNAPIUM L.

ქოლგოსანთა ოჯახის წარმომადგენელია; ფესვი - მთავარღერძა, თითისტარისებური; ღერო დატოტვილი, 20-100 სმ-მდე სიმაღლის, ზოგჯერ 200 სმ-მდე; ფოთოლი 2-3 ფრთისებრდანაკვეთილი; ყვავილები თეთრი, ყვავილობს ივნისიდან სექტემბრის ბოლომდე; თესლი მომრგვალო-კვერცხისებური, ქვედა მხრიდან ბრტყელი, ზემოდან რკალისებური გვერდებით, ერთ მცენარეზე ვითარდება 500 თესლი, აღმოცენების უნარს ინარჩუნებს 8 წელს, თესლს იძლევა ივლის-ოქტომბერში. სამღებრო საქმეში იყენებენ ზრდასრულ ფოთლებს, ღებავენ შალისა და აბრეშუმის ქსოვილებს, მიიღება მწვანე ფერის საღებავი.

სკოლების ჩართულობა კატასტროფების რისკის მართვასა და შემცირებაში

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი პროექტის „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება საქართველოში“ ფარგლებში, ათი სამიზნე მუნიციპალიტეტის (ლაგოდეხი, თელავი, ახმეტა, სიღნაღი, გორი, სამტრედია, აბაშა, სენაკი, ხობი, ქობულეთი) წარმომადგენლებთან აქტიურ მუშაობას აგრძელებს.

ტრენინგებისა და ცნობიერების ასამაღლებელი ღონისძიებების მიზანია, საზოგადოება კიდევ უფრო მეტად დაინტერესდეს გარემოსდაცვითი საკითხებით და მუნიციპალიტეტებმა გაიაზრონ საკუთარი როლი და პასუხისმგებლობა კატასტროფების მართვასა და შემცირებაში.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი, გაეროს განვითარების პროგრამის ხელშეწყობით, თემურ კონკურსებს ახორციელებს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და სათემო ორგანიზაციები-

სათვის. გაეროს განვითარების პროგრამის პროექტის მექანიზმით, თორნიკე ფულარიანმა, სათემო პროექტების განხორციელებაში კატასტროფის რისკის შემცირების მიმართულებით ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობას გაუსვა ხაზი და აღნიშნა, რომ კონკურსი „ისწავლე უსაფრთხო გარემოში“ სასკოლო დონეზე კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკების შემცირებას და ამ მიმართულებით მოსწავლეების ცნობიერების ამაღლებას უწყობს ხელს. საგრანტო კონკურსის ფარგლებში, გამარჯვებულმა სკოლებმა წარმოდგინილი პროექტების განსახორციელებლად გაეროს განვითარების პროგრამის მიერ მნიშვნელოვანი დაფინანსება მიიღეს. 2021 წელს ჩატარებულ კონკურსში პირველი საპრიზო ადგილი თელავის მუნიციპალიტეტის სოფელ წინანდლის საჯარო სკოლამ დაიკავა პროექტით „წყალდიდობა და ჩვენი სკოლის გამოწვევები“.

„სკოლის ეზოში მოეწყობა „ღია ბიბლიოთეკა“, სადაც პერიოდულად განთავსდება სხვადასხვა სახის შემეცნებითი მასალა კლიმატის ცვლილებით გამოწვეულ 7 ბუნებრივ საფრთხეზე, ამასთანავე, სკოლის ტერიტორიაზე

დაგეგმილია ეროზიული ნაწილის გამწვანება და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, რაც მოსწავლეებისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნას უზრუნველყოფს“, - განაცხადა გამარჯვებული პროექტის ავტორმა, ირმა ლაფაურმა.

კიდევ ერთი გამორჩეული პროექტი, ხობის მუნიციპალიტეტის სოფელ პირველი მაისის ესტატი შუშანიას სახელობის საჯარო სკოლამ წარადგინა. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ სკოლა პროექტის განხორციელებას მოსწავლეების და ადგილობრივი სათემო ორგანიზაციის ჩართულობით უზრუნველყოფს. დაგეგმილი აქტივობებით, სკოლა ხელს შეუწყობს კლიმატის ცვლილების შესახებ სოფელ პირველი მაისის თემში მცხოვრებთა ცნობიერების დონის ამაღლებას, შეაკეთებს სკოლის სახურავის დაზიანებულ ნაწილს და სკოლის შენობის დატბორვის პრევენციის მიზნით, გაჭრის 3 დამატებით არხს.

„ცნობიერების ამაღლება და საგანმანათლებლო აქტივობები კონკურსის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია. ამ კუთხით, გორის მე-8 საჯარო სკოლამ გამორჩეული პროექტი „კვერნაკის ქედის მცველები“ წარადგინა. პროექტის ფარგლებში, სკოლის მოსწავლეები

უნივერსიტეტის წარმომადგენლებთან ერთად, შეისწავლიან კვერნაკის ქედს და შეიმუშავენ შესაბამის რეკომენდაციებს, რომლებსაც ადგილობრივი თვითმმართველობის შესაბამის პირებს წარუდგენენ განსახილველად. ამასთანავე, მოსწავლეები აპლიკაცია Minecraft-ში ქედის 3D ვირტუალურ მაკეტს შექმნიან“, - განაცხადა გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის დირექტორმა, თამარ ალადაშვილმა.

კონკურსის ფარგლებში, კიდევ ერთი გამარჯვებული, ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჰერეთისკარის საჯარო სკოლის დირექტორი მარინა ნანდოშვილი განხორციელებული აქტივობების შესახებ საუბრისას აღნიშნავს, რომ მსგავსი კონკურსები უმნიშვნელოვანესია მოსწავლეებისა და მასწავლებლების მოტივირებისთვის.

„პროექტის „სინოპტიკოსები ჰერეთისკარიდან“ ფარგლებში, სკოლამ შეიძინა ამინდზე დაკვირვების ხელსაწყო, რომელიც ახალი სკოლის შენობაზე დამონტაჟდება. მოსწავლეები მის გამოყენებას მოუთმენლად ელიან“, - განაცხადა მარინა ნანდოშვილმა.

შვიდწლიანი პროექტი „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება საქართველოში“ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრმა 2020 წელს დაიწყო. პროგრამა დაფინანსებულია საქართველოს მთავრობის, კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), შვეიცარიის და შვედეთის მთავრობის მიერ, ხოლო მის განხორციელებას, გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) უზრუნველყოფს.

